

VILNIAUS UNIVERSITETAS

FILOLOGIJOS FAKULTETAS

BALTISTIKOS KATEDRA

Donata Rukaitė

Lietuvių filologija ir užsienio (ispanų) kalba

**LIETUVIŲ LITERATŪROS TARPTAUTINĖ SKLAIDA:
VERTIMAI Į ANGLŲ IR ISPANŲ KALBAS (1990 – 2015)**

Bakalauro darbas

Darbo vadovas: Doc. dr. Mindaugas Kvietkauskas

Vilnius, 2016

Donata Rukaitė, *Lietuvių literatūros tarptautinė sklaida: vertimai į anglų ir ispanų kalbas (1990-2015)*, *Bakalauro darbas*, vadovas doc. Dr. Mindaugas Kvietkauskas, Vilniaus universitetas, Baltistikos katedra, 2016, 38 p.

Raktažodžiai: lietuvių literatūra 1990-2015 m., lietuvių literatūros vertimai anglų kalbą, lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą, knygų leidyba

Anotacija

Pagrindinis šio darbo tikslas – išnagrinėti nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų m. į anglų ir ispanų kalbą atliktus grožinės lietuvių literatūros vertimus: jų kiekybę, dinamiką, tematikos pokytį. Pagal surinktą lietuvių literatūros vertimų į nagrinėjamas kalbas statistiką, į anglų kalbą buvo išverstos 105, į ispanų – 15 knygų. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą analizė suskirstyta į keturis laikotarpius: 1990-1997 m., 1998-2001 m., 2002-2011 m. ir 2012-2015 m. Šie laikotarpiai atskleidžia skirtingas vertimų tendencijas tiek kiekybiniu, tiek žanriniu požiūriu. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą dėl mažų kiekių neskirstomi į laikotarpius. Daroma išvada, kad vertimai į anglų kalbą nuo nepriklausomybės atkūrimo išgyveno įvairius laikotarpius: pirmąjį dešimtmetį vertimų kiekiai buvo maži, pagrindinė verčiamos literatūros tema – istorinė tautos patirtis. Vėliau, dėl aktyvaus dalyvavimo tarptautinėse knygų mugėse leidyba, ypač poezijos, stipriai išaugo, o paskutiniaisiais metais iki 2015-ųjų, grožinės lietuvių literatūros leidyba vėl sumažėjo, tačiau pradėti versti geriausiais pripažinti to laiko kūriniai. Išanalizavus vertimus į ispanų kalbą paaiškėjo, kad vertimų situacija kiekybiniu požiūriu menka, tačiau profesionalių ir kompetentingų vertėjų dėka į ispanų kalbą verčiami išliekamąją vertę turintys grožinės lietuvių literatūros tekstai.

TURINYS

IVADAS.....	4
1. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas apžvalga.....	6
2. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas kiekis ir žanrinis pasiskirstymas.....	9
2.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą kiekiai ir žanrai	9
2.2. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą kiekiai ir žanrai	10
3. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą analizė.....	12
3.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 1990-1997 m.	12
3.2. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 1998-2001 m.	15
3.3. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 2002-2011 m.	17
3.4. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 2012-2015 m.	21
4. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą analizė	25
4.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą 1990-2015 m.....	25
IŠVADOS	29
LITERATŪRA	31
PRIEDAI	33
1 priedas. Atlikti grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą (1990-2015)	
1 priedas. Atlikti grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą (1990-2015)	

IVADAS

Grožinės literatūros vertimai – būdas skleisti vienos tautos kultūrą kitoms tautoms. Tai neatsiejama priemonė tarpkultūrinio bendravimo tarpininkavimui ir sklaidai. Didžiausias darbas šiuo atveju tenka vertėjams. Jų uždavinys išversti kūrinį taip, kad vienos kultūros gyvenimo būdas, mentalitetas, papročiai, istorija kitai kultūrai būtų perteikti suprantamai ir aiškiai. Taigi vertėjas ne tik išverčia kūrinį, jis žvelgia į jį kaip į trapią meninę vertybę. Negalėdamas laisvai improvizuoti, jis kuria naują leksiką, taip gyvindamas ir puoselėdamas gimtosios kalbos žodį. Vertėjas, lyg pats originalo autorius, turtina kalbą, plečia skaitytojų kultūrinį akiratį ir yra tarpkultūrinio bendravimo tarpininkas. Aiškiau tariant – vertėjas suteikia galimybę skirtingoms kultūroms pažinti viena kitą.

„Vertimas, kuris dažnai metaforizuojamas kaip tiltas, jungiantis skirtingus pasaulius, yra puiki išeitis skleisti pasauliui žinią apie lietuvių kultūrą“¹. Vienos kalbos vertimų istorija dažnai siejama su tos kalbos literatūros atsiradimu ir vystymusi. Kalbant apie nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, jis „Lietuvoje (ir už jos ribų) buvo didelių permainų metas ir kartu vertimo aukso amžius. Atsivėrus naujoms lietuvių kalbos funkcionavimo sritims atsirado poreikis versti į lietuvių kalbą ir iš lietuvių kalbos daug daugiau pačių įvairiausių žanrų tekstų“². Tačiau nors lietuvių literatūra jau gana seniai verčiama į užsienio kalbas, išsamių vertimo mokslo bei pačių vertimų tyrinėjimų nėra daug. Taigi darbas „Lietuvių literatūros tarptautinė sklaida: vertimai į anglų ir ispanų kalbas (1990 -2015)“ pasirinktas siekiant apžvelgti ir išsiaiškinti grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas situaciją, nes tyrimų šiuo aspektu yra mažai.

Pagrindinis darbo „Lietuvių literatūros tarptautinė sklaida: vertimai į anglų ir ispanų kalbas (1990-2015)“ tikslas – išsiaiškinti, kaip nuo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo, tai yra, nuo 1990-ųjų metų iki šių dienų kito lietuvių literatūros, verstos į anglų ir ispanų kalbas, temos, žanrai, koks įvaizdis buvo formuojamas nuo pirmųjų nepriklausomybės metų iki šių dienų. Svarbu atkreipti dėmesį į pasirenkamus verstus tekstus, jų pateikimą kitakalbiamis grožinės lietuvių literatūros skaitytojams. Vienas svarbiausių nagrinėjimo akcentų šiame darbe – reprezentaciniai tekstai, kurių pagalba bus analizuojamas grožinės lietuvių literatūros įvaizdis, kuriamas ir pateikiamas anglakalbiamis ir ispanakalbiamis skaitytojams.

¹ Jurgita Vaičekonienė, „Literary Translation in Anglo-American and Lithuanian Contexts (1990-2008)“, *Studies about languages*, 16, 2010, 64-70. (Autorės vertimas iš anglų kalbos)

² Lionginas Pažūsis, *Kalba ir vertimas*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2014 m., p. 7

Šiam darbui keliama tokie uždaviniai:

1. Apžvelgti grožinės lietuvių literatūros vertimų iš lietuvių kalbos į užsienio kalbas situaciją po nepriklausomybės paskelbimo iki 2015-ųjų metų;
2. Išanalizuoti nuo 1990-ųjų metų iki 2015-ųjų metų į anglų ir ispanų kalbas išverstos grožinės lietuvių literatūros tekstų duomenis – kiekybę, dinamiką, leidybos vietas;
3. Išanalizuoti anglakalbiams ir ispanakalbiams skaitytojams verčiamų lietuvių literatūros tekstų pobūdį ir pasirinkimą versti konkrečius kūrinius, apžvelgti tematikos pokytį, kuris vyko nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų.

Darbas atliekamas nagrinėjant duomenų bazes, literatūros kritiką ir anglų bei ispanų kalbomis parašytus tekstus, kuriais pristatoma grožinė lietuvių literatūra. Pirmiausiai sustruktūrizavus ir surinkus į anglų ir ispanų kalbas nuo 1990 iki 2015 metų išverstų lietuvių grožinės literatūros kūrinių duomenų bazę, pagal tai aiškinamasi lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas padėtis ir mastai bei kiekiai pasaulyje po nepriklausomybės atkūrimo (1990–2015 m.). Taip pat analizuojami reprezentaciniai grožinės literatūros tekstai anglų ir ispanų kalbomis, nagrinėjamas temų pokytis nuo 1990-ųjų m. iki šių dienų. Darbas atliekamas remiantis kiekybinio tyrimo metodais – pagal surinktus statistinius duomenis analizuojama grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas padėtis. Remiantis duomenų bazės duomenimis, tyrinėjama informacija apie žanrinį, laikotarpį, leidimo vietų pasiskirstymą.

1. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas apžvalga

Svarbiausias lietuvių grožinės literatūros sklaidos variklis – vertimas į užsienio kalbas. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir atgavus teisę laisvai reikšti savo mintis ir idėjas, prasidėjo laisvai pasirenkamų grožinės lietuvių literatūros knygų vertimai į užsienio kalbas. Kasmet, skaičiuojant nuo 1990-ųjų metų, vertimų mastai, dinamika ir kalbos, į kurias verčiama, vis augo ir plėtėsi.

Laikotarpis po nepriklausomybės atkūrimo yra tas laikotarpis, kai vertimo į lietuvių kalbą ir iš lietuvių kalbos situacija pradėjo gerėti, buvo išsilaisvinta nuo cenzūros, nuo brukamų tekstų temų ir ideologinės kontrolės baimių. Be to, „atsivėrus naujoms lietuvių kalbos funkcionavimo sritims atsirado poreikis versti į lietuvių kalbą ir iš lietuvių kalbos daug daugiau pačių įvairiausių žanrų tekstų.“³

Prieš pradedant analizuoti grožinės lietuvių literatūros sklaidą ir teksta, kuriamą literatūros įvaizdį, pirmiausiai derėtų į temą pažvelgti iš visuotinės perspektyvos ir ištirti vertimų situaciją Lietuvoje nuo nepriklausomybės paskelbimo, nes „Lietuva vis dar siekia būti atpažinta ir pripažinta pasauliniame kontekste kaip reikšminga šalis su savo papročiais, tradicijomis ir kultūriniu paveldu. Lietuvių kultūros sklaida, be abejonės, yra svarbi formuojamam šalies įvaizdžiui“⁴. Tad kokiais mastais lietuvių literatūra pradėta versti į užsienio kalbas vos tik išsivadavus iš Sovietų Sąjungos priespaudos?

Kadangi lietuvių kalba yra mažoji kalba, pasauliniame kontekste grožinė lietuvių literatūra pastebima sunkiai. Tai vyksta dėl nedidelių mastais į užsienio kalbas verčiamos lietuvių grožinės literatūros, o to prielaida laikomas pristatomųjų straipsnių apie lietuvių literatūrą skaičius užsienio kalbomis trūkumas. Be to, palyginus mūsų tautą su didžiosiomis – galimybė būti pastebėtiems neabejotinai išlieka mažesnė.

Kalbant apie 1990-uosius, kai Lietuva išsilaisvino iš sovietų priespaudos, dažnesni buvo vertimai ne iš, o į lietuvių kalbą. Tai akivaizdu, nes tauta, išsilaisvinusi iš priespaudos, norėjo skaityti pasaulinę literatūrą. Be to, savos literatūros sklaidai pirmaisiais nepriklausomybės metais nebuvo sukurta didesnių galimybių. Šiandieninė situacija labai daug nesiskiria nuo 1990-ųjų metų – tekstai taip pat dažniau verčiami į lietuvių, nei iš šios kalbos,

³ Lionginas Pažūsis, *Kalba ir vertimas*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2014 m., p. 7

⁴ Jurgita Vaičekonienė, „Literary Translation in Anglo-American and Lithuanian Contexts (1990-2008)“, *Studies about languages*, 16, 2010, 64-70. (Autorės vertimas iš anglų kalbos)

tačiau būtina pastebėti, kad bet kokių atveju lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas kiekiai kasmet didėja. Lietuvių grožinės literatūros vertimai į užsienio kalbas pradėjo didėti tik maždaug po dešimties metų po nepriklausomybės atkūrimo. Remiantis „Lietuvos spaudos statistikos“ ir Lietuvos kultūros instituto pateikiamais duomenimis, nuo 1990-ųjų iki 2000-ųjų metų negalima nustatyti nuoseklių grožinės lietuvių literatūros vertimo į užsienio kalbas tendencijų. Galima teigti, kad tai dažniausiai buvo pagal galimybes bei aplinkybes atlikti vertimai. Nuosekliausiai versta į geografiškai artimų šalių kalbas – latvių, lenkų, rusų, vokiečių, kitomis kalbomis versta nedaug. Pavyzdžiui, per pirmąjį nepriklausomybės dešimtmetį, į ispanų kalbą išverstos vos dvi grožinės lietuvių literatūros knygos. Nedideli vertimų į užsienio kalbas mastai patvirtina faktą, kad lietuvių literatūros sklaida užsienio kalbomis yra nepakankama.

Viena iš geriausių galimybių grožinei lietuvių literatūrai būti pastebėtai užsienio kontekstuose – tarptautinės knygų mugės, kuriose Lietuva pradėjo dalyvauti po nepriklausomybės atkūrimo. Būtent dėl to XX a. ir XXI a. sandūroje lietuvių grožinės literatūros vertimai į užsienio kalbas pradėjo įgyti pagreitį. Svarbus įvykis šaliai – dalyvavimas tarptautinėse knygų mugėse, ypač turint garbės viešnios statusą. Tai puiki galimybė gausiau versti šalies literatūrą į užsienio kalbas, sudaryti daugiau sutarčių su užsienio leidėjais, suorganizuoti pristatymų, sulaukti recenzijų ir taip reprezentuoti literatūrą kitakalbiams skaitytojams. Lietuva garbės viešnios teisėmis 2002 m. dalyvavo Frankfurto, 2005 m. Geteborgo, 2007 m. Turino, 2009 m. Jeruzalės tarptautinėse knygų mugėse, 2011 m. buvo pakviesta į tarptautinę Bolonijos vaikų knygų mugę, šiuo metu rengiasi 2017-ųjų Leipcigo ir 2018-ųjų Londono knygų mugėms. Lietuvai dalyvaujant tarptautinėse knygų mugėse ir pristatant savo šalies literatūrą užsienio kalbomis „kitų šalių mugių lankytojai, leidėjai gali spręsti apie mūsų knygos meno tradicijas, jo lygį, įvairius, dažnai unikalius mūsų literatūros, kultūros, istorijos reiškinius bei faktus“⁵.

Kitas svarbus faktas, dėl kurio paskutiniaisiais XX a. metais grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas padaugėjo – tai Lietuvos kultūros instituto (Anksčiau – VŠĮ „Lietuviškos knygos“) įkūrimas. Ši organizacija sukurta populiarinti lietuviškąją kultūrą pasauliniuose kontekstuose. Literatūra – viena iš veiklos sričių. Taigi nuo 1998-ųjų metų, vos tik pradėjo savo veiklą, įstaiga teikia paramą lietuvių literatūros vertimams, leidžia reklaminius leidinius apie lietuvių grožinę literatūrą, bendradarbiauja su užsienio leidėjais, siekia ugdyti vertėjų profesionalumą jiems skirtuose seminaruose, organizuoja tarptautinius rašytojų ir

⁵ „Lietuva – garbės viešnia tarptautinėse knygų mugėse“ [Interaktyvus], Iš „Lietuvos leidėjų asociacija“. [žiūrėta 2016 04 16]. Prieiga per internetą <<http://www.lla.lt/>>

vertėjų susitikimus, dalyvauja tarptautinėse knygų mugėse. Atlikdama bene vieną svarbiausių savo funkcijų – finansuodama grožinės lietuvių literatūros vertimus į užsienio kalbas – pradėjo naują literatūros vertimų epochą Lietuvoje. Skaičiuojant laikotarpį nuo 1998-ųjų metų ir lyginant su laikotarpiu nuo 1990-ųjų iki 1998-ųjų metų, lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas padaugėjo žymiai. Pavyzdžiui, iki 1998-ųjų į anglų kalbą buvo išversta tik 19 grožinės lietuvių literatūros kūrinių, o laikotarpiu nuo 1999-ųjų iki 2015-ųjų – 86. Nors vienas laikotarpis yra ilgesnis nei kitas, tačiau tai nekeičia fakto, jog vertimų mastai padidėjo dvigubai.

Taigi apžvelgiant grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas situaciją darosi aišku, jog nuo nepriklausomybės atgavimo iki šių dienų grožinės lietuvių literatūros vertimai į užsienio kalbas perėjo įvairius laikotarpius. Pradedant 1990-aisiais, kai nuo priespaudos išsilaisvinusi tauta buvo labiau suinteresuota skaityti pasaulinius, iki tol draustus Sovietų Sąjungoje rašytojus ir orientavosi į vertimus iš užsienio kalbų, o stabilios valstybės paramos savosios literatūros vertimams nebuvo, toliau nuosekliai einant iki šių dienų, kai lietuvių kultūros politikos vykdytojai vis sąmoningiau suvokė, kad vienas svarbiausių kultūrinio pripažinimo dalykų yra būtent literatūros sklaida užsienio kalbomis. Dėl šios priežasties grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas nuosekliai daugėja.

2. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas kiekis ir žanrinis pasiskirstymas

Anglų ir ispanų kalbos – dvi iš labiausiai paplitusių ir vartojamų pasaulyje kalbų. Anglų kalba šnekančių žmonių pasaulyje yra maždaug 339 milijonai, ispanakalbių – 427 milijonai, tad galima teigti, jog verčiant grožinę lietuvių literatūrą į šias kalbas, atsiveria puikios galimybės grožinės lietuvių literatūros pripažinimui pasauliniuose kontekstuose. Tačiau pirmiausiai derėtų apžvelgti nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų išverstos į šias kalbas lietuvių grožinės literatūros bendrąjį knygų kiekį ir į anglų ir ispanų kalbas išverstų knygų kiekybinį pasiskirstymą žanrinio požiūriu.

2.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą kiekiai ir žanrai

Kaip minėta anksčiau, anglų kalba yra viena populiariausių kalbų pasaulyje, tad versti grožinę lietuvių literatūrą į šią kalbą yra strategiškai naudinga, siekiant, kad lietuvių kultūra atrastų savo vietą pasauliniame kontekste, būtų atpažinta ir pripažinta. Šiame skyriuje svarbu apžvelgti lietuvių literatūros anglų kalba padėtį. Taigi kaip gausiai nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų lietuvių grožinė literatūra verčiama į anglų kalbą?

Pagal surinktus duomenis, nuo 1990-ųjų metų į anglų kalbą išverstos 105 prozos ir poezijos knygos bei antologijos. Pirmojoje šio laikotarpio pusėje lietuvių grožinės literatūros vertimų į anglų kalbą buvo nedaug, per metus išleista nuo 1 iki 5 knygų anglų kalba. Vėliau, nuo 1998-ųjų metų vertimų situacija šiek tiek pagerėjo, knygų buvo išleidžiama daugiau. Pavyzdžiui, 2002-aisiais metais į anglų kalbą išverstos 12 lietuvių grožinės literatūros knygų. To priežastimi galima laikyti tais pačiais metais vykusią Frankfurto knygų mugę, kurioje Lietuva dalyvavo garbės viešnios teisėmis. Vėlesniais metais vertimų į anglų kalbą situacija vėl stabilizavosi, buvo išverčiama po 2-5 knygas kasmet. Dėl 2005-aisiais metais vykusios Geteborgo ir 2007-aisiais Turinio knygų mugių, šiais metais į anglų kalbą atitinkamai išverstos 8 ir 7 grožinės lietuvių literatūros knygos. Tolesniais metais vertimų situacija vėl stabilizavosi, kasmet buvo išverčiama po 2-5 knygas kasmet.

Analizuojant grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą vertimo vietas, vyrauja aiški tendencija knygas leisti Lietuvoje. Lietuvos leidyklose išleistos 72 grožinės lietuvių

literatūros knygos. Antra pagal išleistų knygų kiekį šalis - Jungtinės Amerikos valstijose – ten išleista 21 grožinės lietuvių literatūros knyga. Didžioje Britanijoje išleistos 4, Airijoje – 2 knygos. Be to, po 1 knygą pristatyta Prancūzijoje ir Vengrijoje. Taigi vertinant leidybos šalis, galima teigti jog Lietuvos leidyklos yra labiausiai suinteresuotos leisti grožinę lietuvių literatūrą anglų kalba, anglakalbių šalių leidyklose grožinės lietuvių literatūros leidimų kiekiai anglų kalba yra kur kas mažesni.

Kalbant apie anglų kaip apie dominuojančią kalbą pasaulyje, galima daryti išvadą, kad kiek mažiau nei šimtas į šią kalbą išverstų grožinės lietuvių literatūros kūrinių per 25-erių metų laikotarpį yra labai mažas kiekis. Be to, „kalbant apie lietuvių literatūros vertimus į užsienio kalbas, dominuoja vertimai į anglų kalbą, nors Lietuva yra labiau orientuota į europietišką, o ne anglo-amerikietišką skaitytojų publiką“⁶, galima teigti, kad kontinentinėje Europoje anglakalbių skaitytojų kiekis yra mažesnis nei kituose žemynuose, todėl ir vertimų kiekiai nėra tokie dideli. Taigi akivaizdu, kad anglų kalba, nors ir dominuojanti šiuolaikiniame pasaulyje, tačiau lietuvių grožinės literatūros sklaidai pasauliniuose kontekstuose nepakankamai išnaudojama kalba. Palyginus su kalbos paplitimu, knygos į ją verčiamos nedideliais mastais.

2.2. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą kiekiai ir žanrai

Taip pat kaip ir anglų, ispanų kalba – viena labiausiai paplitusių kalbų pasaulyje, o tai reiškia, kad verčiant į ją grožinę lietuvių literatūrą, galimybė populiarinti mūsų kultūrą yra labai puiki. Tačiau kaip yra iš tiesų? Kaip teigia ispanų kalbos vertėja Carmen Caro Dugo, „lietuvių grožinės literatūros vertimų į ispanų kalbą yra nedaug, verstinių tekstų skaitytojų skaičius nedidelis, o vertimus nagrinėjančių studijų – dar mažiau“⁷. Taigi belieka pripažinti, kad grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą dar niekada nepatyrė savo aukso amžiaus. Kad ir kaip bebūtų, derėtų apžvelgti išverstų į šią kalbą grožinės lietuvių literatūros knygų kiekius.

Pagal surinktus duomenis, nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų ispanų kalbą išversta vos 15 grožinės lietuvių literatūros kūrinių. Tai reiškia, kad lyginant su literatūra, išversta į anglų kalbą – situacija šiuo atveju dar labiau liūdinanti. Atgavus nepriklausomybę, 1991-aisiais ir

⁶ Jurgita Vaičekonienė, „Literary Translation in Anglo-American and Lithuanian Contexts (1990-2008)“, *Studies about languages*, 16, 2010, 64-70. (Autorės vertimas iš anglų kalbos)

⁷ Carmen Caro Dugo, „Balio Sruogos „Dievų miško“ vertimai į ispanų kalbą: raiškos priemonės“, *Studies about languages*, 16, 2010, 56-63 p.

1992-aisiais, 1995-aisiais ir 1998-aisiais metais į ispanų kalbą išversta po vieną knygą kasmet. 2001-aisiais – 2003-aisiais taip pat buvo išversta po vieną knygą per metus. 2004-aisiais išleistos dvi knygos, 2008-aisiais išverstas vienas romanas ir antologija, 2010-aisiais – dvi ir 2011-aisiais – viena. 2013-aisiais metais į ispanų kalbą išversta kol kas paskutinė grožinės lietuvių literatūros knyga.

Geografiniu požiūriu, beveik visos knygos yra išleistos Ispanijoje. Iš 15 išverstų į ispanų kalbą kūrinių, tik trys knygos išleistos Pietų Amerikoje – viena Meksikoje ir dvi Argentinoje. Dvi minėtosios knygos yra išleistos 2008-aisiais, 2011-aisiais ir 2012-aisiais metais, tad galima teigti, kad iki tol nepriklausomybės laikotarpiu grožinė lietuvių literatūra nedomino arba neturėjo galimybės plisti ispanakalbių skaitytojų aplinkoje Lotynų Amerikoje, pagrindinis į šią kalbą išverstų lietuvių kūrinių susitelkimas – Europoje ispaniškai kalbanti skaitytojų publika.

Svarbu paminėti, jog pusę kūrinių į ispanų kalbą išvertė Birutė Ciplijauskaitė – viena autoritetingiausių ispanų kalbos specialistų, suteikusių progą ispaniškai kalbantiems žmonėms pažinti lietuvių literatūrą. Jeigu ne ši mokslininkė, grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą beveik išvis nebūtų. Kita svarbi vertėja šioje srityje – Carmen Caro Dugo, verčianti klasikinius lietuvių literatūros kūrinius į ispanų kalbą. Taigi galima daryti išvadą, kad lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą nėra daug dėl to, kad trūksta specialistų, kurie tai galėtų atlikti.

Taigi tiek anglų, tiek ispanų kalbomis grožinės lietuvių literatūros vertimų nėra daug, palyginus šių užsienio auditorijų teikiamas galimybes. To priežastimis galima įvardinti kitakalbių žmonių susidomėjimo bei profesionalių ir suinteresuotų vertėjų trūkumą, recenzijų ir literatūros kritikos straipsnių šiomis kalbomis stoką. Taip pat galima teigti, kad lietuviai kol kas labiau nori būti pastebėti artimiausiose užsienio šalyse – Europoje, tačiau ne Šiaurės ar Pietų Amerikoje, kur dominuoja anglų bei ispanų kalbos. Kol kas grožinė lietuvių literatūra daugiau verčiama į Europos kalbas – vokiečių, rusų, lenkų, latvių ir kitas kalbas. Pavyzdžiui, per pirmuosius aštuonerius nepriklausomybės metus į vokiečių kalbą buvo išverstos 23, į rusų – 22 ir į lenkų – 12 knygų. Taigi aptarus grožinės lietuvių literatūros leidybos užsienio kalbomis situaciją, galima daryti išvadą, jog lietuvių literatūra vis dar ieško savo sklaidos galimybių, kad įgytų skaitytojų, kalbančių labiausiai paplitusiomis kalbomis pasaulyje, susidomėjimą.

3. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą analizė

Tekstų apie grožinę lietuvių literatūrą, parašytų anglų kalba, yra daug. Vieni skirti pristatyti išverstiems į anglų kalbą literatūros kūriniais, kiti – pristatyti rašytojus ir jų tekstus anglakalbiams skaitytojams ir taip didinti jų susidomėjimą bei plėsti grožinės lietuvių literatūros pažinimą. Šie tekstai – labai svarbus įrankis sudominti ir įtraukti skaitytoją, jie turi atsižvelgti į skirtingų kultūrų skaitytojų interesus. Šio darbo tikslas ir tolesnė užduotis yra remiantis anglų kalba parašytais grožinės lietuvių literatūros reprezentaciniais tektais ir tektais apie lietuvių literatūrą periodikoje, apžvelgti versti pasirinktos grožinės lietuvių literatūros tendencijas, temų ir stilių pokyčius, vykusius nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų.

Pagrindiniai leidiniai, pristatantys grožinę lietuvių literatūrą ir leidžiami anglų kalba - tai Eugenijaus Ališankos redaguojamas, du kartus per metus nuo 1994-ųjų metų leidžiamas žurnalas *The Vilnius Review* („Vilniaus apžvalga“), Jungtinėse Amerikos Valstijose nuo 1954-ųjų metų kas ketvirtį išleidžiamas žurnalas *Lituanus*, apimantis įvairias Lietuvai ir visam Baltijos regionui aktualias temas, tarp jų ir literatūrą, Lietuvos kultūros instituto leidžiami reklaminiai grožinės lietuvių literatūros leidiniai, recenzijos ir literatūros kritika anglų kalba ir įvadiniai autorių arba vertėjų straipsniai išverstose knygose.

Kaip jau minėta, pirmieji metai po nepriklausomybės atkūrimo nepasižymėjo vertimų į anglų kalbą gausa. Vėliau dėl įvairių priežasčių, ypač sistemingesnės literatūros sklaidos politikos, grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą situacija, palyginus su pirmaisiais nepriklausomybės metais, palaipsniui keitėsi į gerąją pusę: jei nuo 1990-ųjų iki 1991-ųjų metų buvo išversta vos viena grožinės lietuvių literatūros knyga, tai 2002-aisiais šis skaičius pakilo iki penkiolikos. Nepriklausomybės atkūrimas suteikė teisę versti grožinę lietuvių literatūrą į užsienio kalbas. Taigi kaip 1990–2015 metais buvo reprezentuojamos grožinės lietuvių literatūros knygos, išverstos į anglų kalbą? Koks lietuvių literatūros įvaizdis kuriamas anglakalbio pasaulio skaitytojams?

3.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 1990-1997 m.

Per pirmuosius septynerius metus (1990-1997) po nepriklausomybės atkūrimo, prieš įkuriant VŠĮ „Lietuviškos knygos“, skatinusią lietuvių literatūros vertimus į užsienio kalbas, į anglų kalbą išverstos vos trylika grožinės literatūros knygų. Išverstos dvi knygos,

parašytos dienoraščio forma, viena memuarų knyga, trys poezijos, po vieną almanachą ir antologiją, dvi lietuvių tautosakos knygos ir dvi knygos parašytos Lietuvos viduramžių istorijos tematika.

Svarbu pažymėti tai, kad didžioji dauguma išverstų kūrinių yra neabejotinai siejami su istorine patirtimi: pradedant Lietuvai reikšmingais istoriniais įvykiais (Vilniaus įkūrimo mitas) ir tęsiant tremtimis, emigracijos sunkumais, patirtimis koncentracijos stovyklose, todėl nenuostabu, kad verstinių knygų viršeliuose skamba tokie vardai kaip Balys Sruoga ar tremties dienoraščių autorė Onutė Garbštienė. Daugelyje reprezentacinių grožinės lietuvių literatūros tekstų anglų kalba dažnai minima istorija – daugiau nei tūkstantis šalies gyvavimo metų, sovietinės okupacijos įtaka literatūros raidai, galų gale – okupacijos įtaka žmonių savimonei bei pasaulėžiūrai jau po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, todėl nenuostabu, jog reprezentuojančiuose lietuvių literatūrą tekstuose teigiama, kad „praradimo, pykčio, protesto, melancholijos ir nevilties jausmai yra dominuojantys lietuvių rašytojų, kurių gyvenimai buvo įtraukti į istorinę karų maišatį, okupacijas ir nepriklausomybės praradimą bei atgavimą, kūrinuose“⁸. Be to, pabrėžiama, kad „lietuvių kalba yra seniausia gyvuojanti Indoeuropiečių kalba“⁹, kurios „archajinė struktūra puikiai pritaikyta literatūrai, o ypač poezijai“¹⁰. Su pagarba minimi tokie poetai kaip Justinas Marcinkevičius, Bernardas Brazdžionis, anglakalbiams skaitytojams pristatomi „tautos sąžinės balsais“¹¹. Aiškiai juntama tendencija grožinės literatūros lauke prisiminti šalies ir jos žmonių istoriją, prisiminti sunkią sovietinę patirtį, o kartu ir didžiulis didinga Lietuvos praeitimi.

Reprezentuojant grožinę lietuvių literatūrą nepamiršamos okupacijos nuoskaudos, tačiau išdidžiai kalbama ir apie laiką po nepriklausomybės atkūrimo: „naujo tūkstantmečio pradžia ir dvidešimt metų nepriklausomybės žymi svarbius pokyčius literatūros suvokimui ir skaitymui“¹². Taip anglakalbiams skaitytojams kuriamas naujai augančios, sparčiai modernėjančios grožinės lietuvių literatūros kūrinų įvaizdis. Tačiau svarbu pažymėti, kad po nepriklausomybės atkūrimo išsakoma ir kritika apie grožinę lietuvių literatūrą: „Jauni ir seni, žurnalistai ir gydytojai, namų šeimininkės daugiau nebenorinčios būti namų šeimininkėmis, keliautojai, bohemos atstovai, buvę kaliniai – visi jie rašo romanus. Dažniau nei bet kada, jie rašo apie save, apie savo gyvenimą, ir visiškai nesvarbu, kad rimti literatūros vertintojai net

⁸ Elena Baliutytė, Roma Kišūnaitė, Rasius Makselis, „*Literary Lithuania*“, Vilnius: International Cultural Programme Centre, 2012 p. 4 (autorės vertimas iš anglų kalbos)

⁹ Ten pat, p. 3

¹⁰ Ten pat, p. 3

¹¹ Ten pat, p. 3

¹² Ten pat, p. 3

nepagalvotų vadinti tų knygų romanais“¹³. Taigi anglakalbiams skaitytojams formuojamas grožinės lietuvių literatūros įvaizdis nėra vien tik geras – norima pabrėžti, kad kaip ir visur, taip ir Lietuvoje vyrauja skirtingų lygių literatūra, suvokimas, kas yra grožinė literatūra skiriasi, tačiau tai yra normalu. To priežastimi laikoma leidėjų noras kuo daugiau uždirbti ir literatūros kritikos stoka: „leidėjai, ypač didieji, kurie visais įmanomais būdais bando pasipelninti, savo galioms pajungia galingus reklamos mechanizmus ir naudojami populiariosios literatūros paklausumu. Recenzijos ir kritika nepasiekia skaitytojų masės dėl mažiausiai dviejų priežasčių. Pirmiausiai, tik kultūriniai leidiniai publikuoja knygų recenzijas ir literatūros kritiką, tokių leidinių egzempliorių išleidžiama vos iki 2000. [...] Antroji priežastis yra ta, kad kultūros savaitraščiai ar žurnalai dažnai netgi nepastebi populiariosios literatūros „šedevrų“ ir netgi nesivargina jų aptarti“¹⁴.

Į anglų kalbą pradėtos leisti Skomanto slapyvardžiu prisidengusios grupės rašytojų su Kaziu Almenu priešakyje knygos. Iki 1997-ųjų metų buvo išleistos dvi šios serijos knygos: *The Captive* („Belaisvis) ir *The Fen Wolf* („Pelkių vilkė“), knygas vertė rašytojo Kazio Almeno žmona Maria Almenas. Šis kolektyvinis darbas - tai istorinių romanų serija vaikams ir jaunimui, tačiau pasauliniame kontekste pasisekimo ir pripažinimo šios knygos nesulaukė – recenzijų ir literatūros kritikos apie šias knygas beveik nėra, todėl galima tvirtinti, kad šių knygų išliekamoji vertė menka.

Šalia grožinės literatūros istorijos tematika, per aptariamąjį laikotarpį išleistos ir kelios poezijos knygos – tai almanachas *Range of silence* („Tylos spindulys), Jono Meko *Idyls of Semeniškiai* („Semeniškių Idilės“), Juditos Vaičiūnaitės „*Fire put out by Fire*“ („Gaisro užgesintas gaisras“), Tomo Venclovos *Winter Dialogue* („Žiemos dialogai“) ir antologija *Lithuania: in her own Words: an Anthology of Contemporary Lithuanian Writing* („Lietuva: jos pačios žodžiais: šiuolaikinės lietuvių raštijos antologija“). Palyginus su istorinės tematikos grožine literatūra, poezijos vertimai į anglų kalbą taip pat neatsilieka, nors vis tik pirmiau minėtoji literatūra istorine tematika vyrauja aptariamuoju laikotarpiu.

Taigi galima daryti išvadą, kad pirmieji septyneri metai po nepriklausomybės atkūrimo buvo paskirti lietuvių istorijos temai literatūroje. Nepaisant kelių poezijos rinkinių ir antologijų, į anglų kalbą daugiausiai versti grožinės lietuvių literatūros kūriniai istorine tematika, anglakalbiui pasauliui norėta skleisti grožinę lietuvių literatūrą istorinės tautos atminties tematika.

¹³ Eugenijus Ališanka, „Editorial“, *Vilnius Review*, 19, 2006, p. 4-5

¹⁴ Ten pat, p. 4-5

3.2. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 1998-2001 m.

Kitas analizuojamas laikotarpis – 1998-2001 m. – pasirinktas dėl to, kad 1998-aisiais metais, įkūrus viešąją įstaigą „Lietuviškos knygos“, pradėti rengti grožinės lietuvių literatūros vertimų į užsienio kalbas projektai, literatūros kūrinių recenzijų sklaida užsienio kalbomis, tad vertimų į užsienio kalbas augimą galima laikyti to pasekme. Laikotarpis iki 2001-ųjų metų pasirinktas dėl to, kad kaip tik šiais metais literatūros leidyba vėl išgyveno kitą laikotarpį, knygos pradėtos versti ruošiantis dalyvauti Frankfurto knygų mugėje. Per šį laikotarpį į anglų kalbą išversta 16 grožinės lietuvių literatūros knygų: 6 poezijos knygos arba rinktinės, 6 prozos knygos, 3 knygos lietuvių mitologijos tematika ir 1 knyga vaikams. Taigi lyginant su anksčiau analizuotu laikotarpiu, grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą amplitudė plėtėsi, versti pradėtos vis įvairesnės knygos. Šalia į anglų kalbą išverstų prozos ir poezijos knygų, atsirado ir lietuvių pasakų ir mitų bei knyga vaikams. Taigi šį laikotarpį galima įvardinti žanrinės tematikos plėtimosi laiku: „Turint omenyje laiko tėkmę, taip pat labai svarbus faktas tas, kad „atskaitos taškas“ vertinant tikrovę, susijusią su Lietuvos „pereinamuoju laikotarpiu“ (maždaug 1998 m.) į globalinio kapitalizmo etapą, reiškia pokytį istorinėje ir literatūrinėje laiko juostoje“¹⁵.

Aptariamuoju laikotarpiu nuo 1998-ųjų iki 2001-ųjų metų išleistos penkios poezijos rinktinės (Vytauto P. Bložės, Juliaus Kelero, Eugenijaus Ališankos, Liudviko Jakimavičiaus ir Lidijos Šimkutės) ir viena poezijos antologija. Palyginus su prieš tai analizuotu laikotarpiu, šiuo laikotarpiu daugiau dėmesio kreipiama žanro išskirtinumui, pavyzdžiui, Julius Keleras vertėjo Vyt Bakaičio įvadiniam knygos *XL Poems* („XL eilėraščiai“) straipsnyje apibūdinamas taip: „Mūsų skubančiame amžiuje gera turėti poetą, kuris kviečia mus valandėlę atsikvėpti, pasėdėti su juo asmeniniame jo vaizduotės sode ir vieną po kito atskleisti daugybę tankialapės lapijos sluoksnių. [...] Keleras moka meistriškai sukeistinti daiktus – ir mes tegalime suprasti kokie daiktai iš tikrųjų yra jo pasaulyje tada, kai neatpažįstame jų iš pirmo žvilgsnio“¹⁶. Eugenijus Ališanka knygos *City of Ash* („Pelėno miestas“) galiniame viršelyje vertėjo įvardijamas kaip „asmeninės ir istorinės prasmės ieškantis per laiko prizmę, atpažįstantis tiek savo poreikius, tiek praeities neišvengiamumą, ar jis būtų asmeninis, ar kultūrinis“¹⁷, be to, jis pripažįstamas vienu iš poetų, kuris po „1990-aisiais atkurtos nepriklausomybės, atskleidė laisvės pojūtį

¹⁵ Alfonsas Andriuskevičius [ir kt.], *Social Change. Contemporary Lithuanian Literature*, Vilnius: International Cultural Programme Center, 2012, p. 155 (Autorės vertimas iš anglų kalbos)

¹⁶ Julius Keleras, *XL poems*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1998, 10 p.

¹⁷ Eugenijus Ališanka, *City of Ash*, Jungtinės Amerikos Valstijos: Northwestern University Press, 2000 (autorės vertimas iš anglų kalbos)

jauniesiems poetams, kurie nebejautė naštos savo eilėse atspindėti tautinį identitetą¹⁸. Taigi šiuo laikotarpiu į anglų kalbą išversta lietuvių poezija siekė sudominti skaitytoją autorių originalumu, pritraukti publiką gerai Lietuvoje žinomų ir išskirtinų stilių turinčių rašytojų tekstais.

Aptariamuoju laikotarpiu anglų kalba išleistos šešios lietuvių prozos knygos. Trys iš jų – jau anksčiau aptartos Skomanto slapyvardžiu pasivadariusių rašytojų grupės knygos, kitos trys – Alfonso Nykos-Niliūno, Tomo Venclovos ir Grigorijaus Kanovičiaus. Visi trys paminėti rašytojai yra žinomi ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, tad tai galėjo būti pasirinkimo į anglų kalbą versti būtent jų knygas paskata. Jų literatūroje plėtojamos temos, gyvenimas išeivijoje gali būti priežastys, kodėl būtent šie rašytojai pasirinkti versti. Pavyzdžiui, leidinyje *Literary Lithuania* („Literatūrinė Lietuva“) Tomas Venclova apibūdinamas kaip išliekantis „atviras tiek Lietuvos, tiek pasaulio kultūrai: jis nepasiduoda nei suvaržytam provincialumui, nei siekia paviršutiniško snobizmo“¹⁹. Galima teigti, jog pasirinkti versti į anglų kalbą ir pasaulyje jau žinomi autoriai – puikus ir patogus būdas reprezentuoti grožinę lietuvių literatūrą.

Kitos šiuo laikotarpiu į anglų kalbą išverstos grožinės lietuvių literatūros knygos – tai trys knygos tautosakine tematika ir viena knygelė vaikams. Lyginant aptariamąjį laikotarpį su laikotarpiu nuo 1990-ųjų iki 1997-ųjų, tai gana naujas literatūros vertimų į anglų kalbą posūkis (anksčiau išversta vos viena tautosakos knyga).

Norint skleisti savo šalies kultūrą pasauliui, pasirinkimas į anglų kalbą versti mitus ir pasakas yra geras, nes „tautosaka – tai sakytinis agrarinės kultūros paveldas, kuriuo išreiškiamas primityvus santykis tarp žmogaus ir gamtos. [...] Tautosaka nėra primityvi, ji paprasta. [...] Paprastumas yra viena pagrindinių klasikinio meno savybių“²⁰. Tautosakos kūriniai kartu yra ir intymiausia grožinės literatūros dalis, sklidusi iš lūpų į lūpas, nugludinta, sugulusi į knygas lietuvių kalba, o galiausiai – verčiama į užsienio kalbas, taip didinant galimybes užsieniečiams pažinti lietuvių kultūrą.

Paskutinioji aptariama analizuojamo laikotarpio knyga yra ir pirmoji anglų kalba išleista knyga vaikams – Birutės Tiknevičiūtės 1998-aisiais metais išversta *Little Green Book* („Žalioji knygutė“). Tai pirmasis vaikams skirtas ir į anglų kalbą išverstas kūrinys. Lietuvos

¹⁸ *How the Earth Carries Us*, Antologija, sudarytojas Marius Burokas [ir kt.], Vilnius: Pedro Ofsetas, 2015, p. 10 (autorės vertimas iš anglų kalbos)

¹⁹ Elena Baliutytė, Roma Kišūnaitė, Rasius Makselis, *Literary Lithuania*, Vilnius: UAB „INDIGO Print“, 2012, p. 14

²⁰ Bronius Vaškelis, „Folklore in Lithuanian Literature“ [Interaktyvus], *Lituanus*, 36, 1990. [žiūrėta 016-05-14] Prieiga per internetą <<http://www.lituanus.org/>> (autorės vertimas iš anglų kalbos)

kultūros instituto išleistame leidinyje apie grožinę lietuvių literatūrą vaikams teigiama, kad „Pirmasis lietuvių rašytojo kūrinys vaikams pasirodė 19-ojo amžiaus viduryje, tačiau reguliarius knygų vaikams leidimas prasidėjo tik 20-ajame amžiuje“²¹, todėl galima teigti, kad šios literatūros svarbos ir sklaidos galimybių suvokimas Lietuvoje tebesiformuoja, todėl nenuostabu, kad grožinė lietuvių literatūra vaikams į anglų kalbą pradėta versti tik po 8-erių nepriklausomybės metų. Vėlesniu laikotarpiu jos vertimų situacija itin pagerėjo.

Taigi laikotarpis nuo 1998-ųjų iki 2001-ųjų metų grožinės lietuvių literatūros vertimams į anglų kalbą buvo geresnis, palyginus jį su laikotarpiu nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 1997-ųjų metų. Tiek vertimų mastai, tiek žanrinė įvairovė pradėjo plėstis. Anglakalbiams skaitytojams pristatyta platesnė poezijos, prozos, tautosakos knygų įvairovė.

3.3. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 2002-2011 m.

Kitas pasirinktas grožinės lietuvių leidybos laikotarpis yra nuo 2002-ųjų metų iki 2011-ųjų. Šis laikas pasirinktas todėl, kad tuo metu pradėtas intensyviai vykdyti knygų vertimo į užsienio kalbas skatinimas, be to iki 2011-ųjų metų Lietuva aktyviai dalyvavo tarptautinėse knygų mugėse garbės viešnios teisėmis (2002-aisiais m. dalyvavo Frankfurto, 2005-aisiais m. - Geteborgo, 2007-aisiais m. - Turino, 2009-aisiais m. – Jeruzalės knygų mugėse, 2011-aisiais m. - Bolonijos vaikų knygų mugėje). Šie veiksniai stipriai paveikė grožinės lietuvių literatūros knygų leidybą užsienio kalbomis, tarp jų – ir anglų kalbą. Taigi visai nenuostabu, kad per aptariamąjį laikotarpį į anglų kalbą išversta palyginus daug įvairių žanrų knygų – 60. Negana to, dėl dalyvavimo tarptautinėse knygų mugėse, buvo išleista daug reklaminių ir pristatomųjų grožinės lietuvių literatūros leidinių, kurių leidybą daugeliu atvejų inicijavo Lietuvos kultūros institutas.

Kalbant apie žanrinę įvairovę pristatinėjant grožinę lietuvių literatūrą angliškai kalbantiems skaitytojams, laikotarpio nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų duomenys pasiskirsto gana netolygiai. Daugiausiai versta poezija, pristatytos net 33 lietuvių poezijos knygos, 7 prozos, 8 knygos vaikams, išleistos 3 tautosakos knygos, 6 prozos ir poezijos antologijos bei 3 pjesės. Apžvelgus duomenis darosi aišku, kad šiuo laikotarpiu labiausiai reprezentuojantis grožinę lietuvių literatūrą žanras buvo poezija. Nors grožinę lietuvių literatūrą pristatančiame

²¹ Roma Kišūnaitė [ir kt.], *ILLUSTRARIUM. The best Lithuanian Books for Children: 2000-2010*, Vilnius: Kopa, 2000, p. 5

leidinyje anglų kalba teigiama, kad „proza tampa vis labiau produktyvesnė nei poezija, o eseistika netgi dar labiau produktyvesnė už prozą“²², tačiau pagal vertimų į anglų kalbą statistiką galima teigti, kad anglakalbis pasaulis labiau supažindinamas ne su proza, bet su poezija – per aptariamąjį laikotarpį išverstos vos 7 Lietuvos rašytojų prozos knygos. Dėl Lietuvos dalyvavimo Bolonijos vaikų knygų mugėje matomas ryškus pokytis knygų anglų kalba leidyboje vaikams, pristatytos 8 knygų, lyginant jas su laikotarpiu iki 2002-ųjų (iki šio laiko išleista vos 1 knygelė vaikams), tai yra didelis šuolis pirmyn. Kitų žanrų knygos aptariamuoju laikotarpiu – tai tautosakos knygos, antologijos ir dramaturgijos kūriniai. Pirmieji du žanrai didelių pokyčių, lyginant su praėjusiais laikotarpiais neišgyveno, leidybos mastai nesikeitė, tačiau lietuvių dramaturgija anglų kalba, pristatyta 2005-aisiais metais, buvo pirmasis lietuviškų pjesių pristatymas anglakalbiams skaitytojams.

Kaip minėta anksčiau, lietuvių poezijos vertimai į anglų kalbą 2002-aisiais – 2011-aisiais metais išgyveno didelį pakilimą. Šio laikotarpio metu angliškai pristatytos dvidešimt aštuonių Lietuvos poetų knygos, kitų rašytojų poezija pristatinėta antologijose. Dažniausiai leista po vieną rašytojo knygą (išimtis – Eugenijus Ališanka, Marcelijus Martinaitis, Jonas Mekas ir Tomas Venclova – šių rašytojų poezijos knygų anglų kalba išleista po dvi). Konkrečių leidybos tendencijų, išryškėjusių šiuo laiku, pastebėti sunku, į anglų kalbą versti tiek lietuvių poezijos klasikai, tokie kaip Justinas Marcinkevičius, Marcelijus Martinaitis, Bernardas Brazdžionis, ir kiti, tiek jaunesnių kartų poetai – Eugenijus Ališanka, Nijolė Miliauskaitė, Dovilė Zelčiūtė, Kornelijus Platelis ir kiti. Pastarųjų rašytojų poezijos leidyba vis dėl to lenkia lietuvių klasikų poezijos leidybą anglų kalba. Tai reiškia, kad vis didesnis dėmesys pradedamas skirti jaunesnėms kartoms ir šiuolaikinės lietuvių poezijos sklaidai anglakalbiuose kontekstuose. Gali būti, kad klasikinė lietuvių poezija tiesiog neatrodė tokia tinkama platesnei sklaidai. Čia veikia socialiniai pokyčiai – jaunesnės kartos, taip stipriai nepaveiktos istorinių aplinkybių, ieško naujų įvaizdžių literatūroje, nors tikriausiai „aukos“ įvaizdis nėra taip lengvai pamiršamas, leidinyje *Best Books from Lithuania* („Geriausios lietuviškos knygos“) apie tai rašoma: „Kad ir kaip bebūtų, istorija niekada nebuvo gerai atspindėta literatūroje ir šiuolaikiniai autoriai kartais gundosi tai padaryti.“²³

Kalbant apie prozos knygas ir lyginant jas su poezijos knygomis, šiuo laikotarpiu vyko įdomus reiškinys – prozos ir poezijos leidyba anglų kalba pasiskirstė labai netolygiai. Į anglų kalbą nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų išverstos vos 7 lietuvių prozos knygos, o tai yra maždaug tris

²² Elena Baliutytė, Roma Kišūnaitė, Rasius Makselis, *Literary Lithuania*, Vilnius: International Cultural Programme Centre, 2012 p. 4 (autorės vertimas iš anglų kalbos)

²³ Gabrielė Gailiūtė, *Best Books from Lithuania*, Vilnius: Pedro Ofsetas, 2013, p. 7

kartus mažiau nei poezijos knygų. Išverstų į anglų kalbą lietuvių prozos knygų autorių sąrašė yra tokios pavardės – Vytautas Martinkus, Jonas Mekas, Ričardas Gavelis, Elvyra Kučinskaitė, Evelina Puzaitė, Kazys Boruta. Vien matant autorių pavardes, galima spręsti, jog aptariamuoju laikotarpiu prozos vertimuose jokių aiškių ir kryptingų tendencijų nebuvo. Išleistos trys lietuvių literatūros kanonui priklausančios knygos – tai Kazio Borutos *Whitehorn's Windmill, or, The Unusual Events once upon a Time in the Land of Paudruvė* („Baltaragio malūnas“), Jono Meko *Conversations, Letters, Notes, misc. Pieces, etc.* („Pokalbiai, laiškai, užrašai, įv. Dalys ir t.t.“) ir Ričardo Gavelio *Vilnius Poker* („Vilniaus pokeris“). Kitų į anglų kalbą išverstų lietuvių knygų pasirinkimą suprasti sunkiau. Galbūt tai – improvizuoti ar vienkartiniai aplinkybių nulemti pasirinkimai. Pavyzdžiui, knygoje *Silence of the Crane Feathers* („Tyla iš gervių plunksnų“), į anglų kalbą išleistoje 2008-aisiais metais, eseistės Elvyros Kučinskaitės tekstai derinti su Edžio Jučio fotografijomis. Kitas pavyzdys – Evelinos Puzaitės 2009-aisiais metais anglų kalba išleista knyga „Tempo primo: maksimos ir istorijos“, apibūdinama kaip fragmentiškų užrašų knygelė dalinantis savo pastebėjimais, kurie dažnai būna panašūs į sentencijas, ar tiesiog užsisvajojimus tokia knyga taip pat nėra „tradicinė“ prozos knyga, taigi galima daryti išvadą, aptariamuoju laikotarpiu ieškota netradicinių sprendimų pristatyti lietuvių prozą anglakalbiams skaitytojams.

Laikotarpiu nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų į anglų kalbą išversta 8 knygos vaikams - po vieną Pauliaus Juodišiaus, Šarūno Saukos ir Gintarės Adomaitytės, Aldonos Gricienės, Jūratės Račinskaitės, Birutės Tiknevičiūtės, Kęstučio Kasparavičiaus ir dvi Jono Jackevičiaus knygos.

Svarbu pabrėžti, jog beveik visos knygos į anglų kalbą išverstos iki 2008-ųjų metų, nors Lietuva viešnios teisėmis tarptautinėje Bolonijos vaikų knygų mugėje dalyvavo 2011-aisiais, todėl labiau tikėtina būtų tai, jog knygos vaikams į anglų kalbą turėtų būti būtent prieš dalyvavimą knygų mugėje. Aptariamuoju laikotarpiu grožinės lietuvių literatūros vaikams leidyba anglų kalbomis suklestėjo, nes iki 1998-ųjų metų lietuviškos knygos vaikams į anglų kalbą net nebuvo verčiamos. Taigi laikotarpis nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų labai reikšmingas knygų vaikams leidybai.

Taigi vaikų literatūra, kaip naujai išsiplėtojusi grožinės lietuvių literatūros leidybos į anglų kalbą šaka, dar nėra gerai atpažįstama pasaulyje, nuo nepriklausomybės atkūrimo iki aptariamojo laikotarpio pabaigos (2011-ųjų metų) išverstos 8 knygos, tačiau nėra jokių ryškių tendencijų. Tarptautinės Bolonijos vaikų knygų mugės 2011-aisiais metais proga buvo išleista daug reklaminių leidinių, teikiančių informaciją apie lietuvių rašytojus, kuriančius knygas

vaikams su viltimi skleisti žinią apie lietuvių literatūrą vaikams ir galimybę ją versti ne tik į anglų, tačiau ir į kitas užsienio kalbas.

Kitas svarbus lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą posūkis – dramaturgija. Skaičiuojant laiką nuo nepriklausomybės atkūrimo pradžios, tik 2005-aisiais metais į anglų kalbą buvo išverstos pirmosios dvi pjesės – tai Mariaus Ivaškevičiaus *Close City* („Artimas miestas“) ir Sigito Parulskio *Selene's Hole* („Selenos skylė“), vėliau, jau 2009-aisiais anglų kalba buvo išleista Mariaus Macevičiaus pjesė *Goodbye, My Love* („Antoškos kartoškos“). Kalbant apie dramaturgijos Lietuvoje padėtį, teigiama, jog „nepaisant stiprios teatro kultūros Lietuvoje, dramaturgija vis dar nėra populiarus žanras“²⁴, todėl nenuostabu, kad šio žanro vertimų į anglų ar kitas užsienio kalbas nėra daug, o jų vertimai į užsienio kalbas prasidėjo vos prieš dešimt metų.

Paskutinės aptariamose nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų anglų kalba pasirodžiusios grožinės lietuvių literatūros knygos – trys šiuo laikotarpiu išleistos antologijos: *The Earth Remains: an Anthology of Contemporary Lithuanian Prose* („Žemė išlieka: šiuolaikinės lietuvių prozos antologija“), *No Men, No Cry: Contemporary Lithuanian Women's Prose* („Nėr vyrų, neverk: šiuolaikinė lietuvių moterų proza“) , *Sex, Lithuanian Style: Prose And Poetry* („Seksas, lietuviškas stilius: proza ir poezija“). Antologijos apima ir prozą, ir literatūrą, be to, visose pristatoma šiuolaikinė lietuvių literatūra. 2011-aisiais metais Lietuvos kultūros instituto iniciuotoje ir pristatytoje antologijoje *No Men, No Cry: Contemporary Lithuanian Women's Prose* („Seksas, lietuviškas stilius: proza ir poezija“) teigiama: „antologijos kaip ši anglakalbiams skaitytojams yra įvadas į naujausius grožinės lietuvių literatūros darbus“²⁵. Taigi savaime aišku, kad antologijų leidyba – svarbus posūkis grožinės lietuvių literatūros sklaidai pasaulyje, nes tokiu būdu atsiranda galimybė pristatyti daugiau autorių, taip stengiantis sudominti ir pritraukti skaitytoją.

Palyginus grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą temas – nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 2011-ųjų metų matoma žymi jų kaita. Pavyzdžiui, 1990-aisiais vyravo istorinė tematika, verstos knygos, kurių temos – istorinė tautos patirtis, skaudūs tautos ir asmeniniai patyrimai. Vėliau nuosekliai ieškota naujų temų ir įvaizdžių literatūroje, į anglų kalbą pradėti versti vis jaunesni, šiuolaikinės lietuvių literatūros kūrėjai, labiau pasižymintys

²⁴ Mindaugas Kvietkauskas, *Transitions of Lithuanian Postmodernism: Lithuanian Literature in the Post-Soviet Period*, Amsterdam and New York: Rodopi, 2011, p. 188

²⁵ Ugnė Barauskaitė, Laura Sintija Černiauskaitė, Jurga Ivanauskaitė, *No Men, No Cry: Contemporary Lithuanian Women's Prose* [anthology], Vilnius: International Culture Programme Centre, 2011, p. 5 (autorės vertimas į anglų kalbą)

postmodernia stilistika. Pavyzdžiui, antologijoje *Sex, Lithuanian Style: Prose And Poetry* („Seksas, lietuviškas stilius: proza ir poezija“), pristatytoje 2011-aisiais metais „surinkti įvairių lietuvių autorių tekstai, perteikiantys intymumo potyrių, tarpusavio santykių ir situacijų patirtis“²⁶, tais pačiais metais išleistoje antologijoje *No Men, No Cry: Contemporary Lithuanian Women's Prose* („Nėr vyrų, neverk: šiuolaikinė lietuvių moterų proza“) pristatoma „šiuolaikinė lietuvių moterų proza, parašyta ne tik Lietuvoje ir ne tik lietuvių kalba“²⁷. Taigi aiškiai matoma tendencija, kad nepriklausomybės metams bėgant, ieškoma naujų, dar neatrastų kelių sudominti angliškai skaitančius žmones. Pristatant grožinę lietuvių literatūrą, einama prie tam tikrų temų – pirmenybė teikiama išskirtiniam ir naujam lietuvių literatūros kalbėjimui, taip pamažu tolstant nuo istorinių ir kolektyvinės atminties temų, kurios anksčiau buvo vienos svarbiausių, leidžiant knygas užsienio kalbomis.

Apibendrinant grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą laikotarpį nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų, galima teigti, jog šis laikas buvo vienas produktyviausių, to priežastimi galima laikyti aktyvų dalyvavimą tarptautinėse knygų mugėse. Be to, kalbant apie žanrų įvairovę, taip pat matomas pokytis – poezijos vertimams į anglų kalbą skirtas didžiausias dėmesys, vaikų literatūros leidyba anglų kalba taip pat įgavo pagreitį, pradėti versti dramaturgijos kūriniai. Temų požiūriu palengva tolstama nuo istorinės patirties, pereinama prie šiuolaikinės literatūros reprezentacijos ir aktualios gyvensenos temų – kalbama apie emigraciją, antologijose pristatinėjama išskirtinai moterų poezija ar erotikos motyvai. Taigi galima teigti, kad šis laikotarpis žymi vis labiau ryškėjančius, lyginant juos su laikotarpiu iškart po nepriklausomybės atkūrimo, pokyčius pristatinėjant grožinę lietuvių literatūrą angliškai kalbantiems skaitytojams.

3.4. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą 2012-2015 m.

Paskutinytis aptariamas grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą laikotarpis tęsiasi nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų metų. Per šį laikotarpį į anglų kalbą išversta 13 grožinės lietuvių literatūros kūrinių: 1 poezijos, 1 tautosakos, 5 prozos knygos, 2 knygelės vaikams ir 4 antologijos. Palyginus su ankstesniais metais, žanriniu požiūriu antologijos pradėtos versti

²⁶ „Kronika Nr. 3433“, *Literatūra ir menas*, 2013-03-28, Nr. 3433. Prieiga per internetą <<http://literaturairmenas.lt>>

²⁷ Ten pat

didesniais mastais, poezija, palyginus su laikotarpiu nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų, beveik nebeversta, aktyviau versti prozos kūriniai.

Daug dėmesio per šį trejų metų laikotarpį skirta antologijoms – jų į anglų kalbą išversta keturios, versti tiek prozos, tiek poezijos rinkiniai. Grožinės lietuvių literatūros pristatymo pasirinkimai ir temos įvairiausios. Pavyzdžiui, 2013-aisiais metais anglų kalba išleistoje antologijoje *The Dedalus Book of Lithuanian Literature* („Dedalo knyga apie lietuvių literatūrą“) pristatomi devyniolika „sovietų laikų emigrantų, sovietinių ir posovietinių laikų rašytojų, Lietuvos žydų ir Ukrainos lietuvių darbų. Tarp pasirinktų rašytojų ir jų tekstų, kaip pasikartojanti tema vyrauja pasitraukimas. Iš tiesų, tremtis, praradimai ir invazijos yra pagrindinės šiuolaikinio (ir ne tokio šiuolaikinio) Lietuvos gyvenimo temos“²⁸. Ši antologija, palyginus su ankstesniais metais į anglų kalbą išverstomis, yra kiek universalesnė, joje pristatomi įvairių laikmečių ir stilių rašytojai, priklausę skirtingoms literatūrinėms kartoms. Į anglų kalbą išverstoje antologijoje *A Garland of Lithuanian Poetry* („Lietuvių poezijos vainikas“) pristatomi dvidešimt penki lietuvių poetai taip pat priklausę skirtingoms kartoms ir srovėms, poezija, pristatyta minėtoje antologijoje aprėpia XIX amžiaus pabaigą ir XX amžiaus pabaigą. Taigi pagal vyraujančias nuo 2012-ųjų anglų kalba leidžiamos lietuvių grožinės literatūros tendencijas, vėl pradedama žvalgytis ne tik į šiuolaikinius lietuvių literatūros rašytojus, bet ir ankstesnes rašytojų kartas, anglakalbiui pasauliui suteikiama galimybė susipažinti su įvairiomis rašytojų kartomis ir jų pristatoma literatūra.

Palyginus lietuvių poezijos vertimų į anglų kalbą ir leidybą iki 2012-ųjų metų su aptariamuoju laikotarpiu, lietuvių poezija anglų kalba leista labai vangiai. Pasirodė vos viena poezijos knyga – tai Mariaus Glinsko „Delčia virš deltos“, atrodanti kaip atsitiktinis pasirinkimas. Tai stipriai stebinantis ir sunkiai paaiškinamas šuolis lietuvių poezijos anglų kalba leidyboje, nes iki tol poezija buvo viena pagrindinių grožinės lietuvių literatūros leidybos anglų kalba sričių. 2014-aisiais metais išleistame žurnale *Lituanus* teigiama, kad „XXI amžiaus lietuvių poezija žavi savo stilių, temų ir formų įvairove. Jaunesnioji karta – tie, kurie gimė 1970-aisiais ir vėliau – stipriai pasižymi eksperimentavimu, diasporomis ir anksčiau vystytų temų atmetimu“²⁹. Tačiau poezijos leidyba anglų kalba per paskutiniuosius trejus metus iki 2015-ųjų beveik nustojo egzistuoti.

²⁸ Julija Šuklys, „Book review: The Dedalus Book of Lithuanian Literature“, *Lituanus*, Nr.3 – ruduo, 2014, Prieiga per internetą <http://www.lituanus.org/2014/14_3_06BRSamalavicius.html> (autorės vertimas iš anglų kalbos)

²⁹ Rimas Užgiris „Introducing Six Young Lithuanian Poets: Ramunė Brundzaitė, Marius Burokas, Ilzė Butkutė, Benediktas Januševičius, Aušra Kaziliūnaitė, Donatas Petrošius“, „*Lituanus*“, Nr. 1 – pavasaris, 2014, prieiga per internetą <http://www.lituanus.org/2014/14_1_01Uzgiris.html>, (autorės vertimas iš anglų kalbos)

Laikotarpiu nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų metų anglų kalba išleistos 5 lietuvių prozos knygos. Lyginant šį laikotarpį su prieš tai aptartu (nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų), prozos leidyba šiek tiek atsigavo, nes per trejų metų laikotarpį išleistos 5 prozos knygų anglų kalba, o per priešpaskutinį aptartą devynerių metų laikotarpį – vos 7. Kalbant apie knygų leidybą, aptariamuoju laikotarpiu galima pastebėti tendenciją, kad pradėta versti rašytojų, kurie yra populiarūs aptariamuoju momentu, proza. Pavyzdžiui, Andriaus Tapino parašyta knyga „Vilko valanda“, Lietuvoje 2013-aisiais metais išrinkta metų knyga, tais pačiais metais išleista ir anglų kalba. Kitas pavyzdys – Kristina Sabaliauskaitė, 2008-aisiais sėkmingai debiutavusi ir pripažinimo sulaukusi rašytoja. 2015-aisiais metais anglų kalba pristatytas jos apsakymų rinkinys *Vilnius = Wilno = וילנה: three short stories* („Vilnius: trys trumpos istorijos“). Privalu pastebėti, jog abu aptariamieji kūriniai yra istorinės tematikos. Taigi galima teigti, kad kaip ir nepriklausomybės atkūrimo pradžioje, XX a. pirmojo dešimtmečio pabaigoje vėl pradedama grįžti prie lietuvių literatūros istorine tematika pristatymo anglakalbiams skaitytojams. Istorinė tematika, lyginant ją su į anglų kalbą leistomis knygomis vos po nepriklausomybės atkūrimo, tuo laikotarpiu, kuris „buvo pažymėtas praeities prisiminimais, bandymu „išrašyti“ ar „išlieti“ viską, kas kažkada buvo uždrausta ir mąstyti apie sovietinių laikų patirtis per atstumą“³⁰, jau nebėra taip skaudžiai interpretuojama dėl politinių aplinkybių. Paskutinieji treji metai iki 2015-ųjų žymi istorinio romano pokytį – jis tampa labiau fikcija nei skaudžios istorinės tautos patirties išraiška literatūroje. Istorinis palikimas tampa populiarios ir tikslingos sklaidos medžiaga.

Kiti per aptariamąjį laikotarpį į anglų kalbą išversti prozos kūriniai taip pat yra parašyti garsių ir pripažintų Lietuvoje rašytojų, tokių kaip Giedra Radvilavičiūtė ir Leonidas Donskis, išleista ir nuošalės figūra laikytino Vytenio Rožuko knyga. Stebint tokias grožinės lietuvių literatūros vertimo į anglų kalbą tendencijas, galima teigti, jog per trejus metus nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų metų, matomas pokytis: palyginus su ankstesniais metais, anglų kalba išleidžiama mažiau lietuvių literatūros knygų, tačiau stengiamasi versti labiausiai pastebėtus ir pripažintus šiuolaikinius rašytojus Lietuvoje.

Paskutinieji aptariamieji grožinės lietuvių literatūros kūriniai, išversti ir nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų metų išleisti į anglų kalbą, yra viena tautosakos knyga ir dvi knygelės vaikams.

Apžvelgiant šiuos žanrus ir lyginant tokios literatūros vertimų į anglų kalbą mastus jokių stiprių pokyčių neįjuntama. Tautosakos žanras per visą laikotarpį nuo nepriklausomybės

³⁰ Alfonsas Andriuškevičius [ir kt.], *Social Change. Contemporary Lithuanian Literature*, Vilnius: International Cultural Programme Center, 2012, p. 6 (Autorės vertimas iš anglų kalbos)

atkūrimo 1990-aisiais niekada neišgyveno nei savo pakilimo, nei nuosmukio. Per visą laikotarpį knygos leistos nuosekliai, tačiau nedideliais mastais. Tokios pačios tendencijos išliko ir aptariamuoju laikotarpiu nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų.

Kalbant apie vaikų literatūrą, šio žanro vertimas ir leidyba anglų kalba aptariamuoju laikotarpiu kiek sumažėjo. Ši tendencija paaiškinama tuo, jog vaikų literatūros vertimas ir leidyba klestėjo tada, kai Lietuva ruošėsi ir dalyvavo tarptautinėje Bolonijos vaikų knygų mugėje 2011-aisiais. Kai buvo ruošiamasi šiai mugei, vaikiškų knygų vertimas į anglų kalbą augo, buvo pristatinėjami ir į anglų kalbą verčiami perspektyviausių ir garsiausių Lietuvos rašytojų vaikams kūriniai. Taigi nenuostabu, kad po mugės, laikotarpiu nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų metų, knygų vaikams leidyba anglų kalba beveik sustojo.

Taigi kalbant apie aptariamąjį laikotarpį, verčiant grožinės lietuvių literatūros kūrinių leidimo anglų kalba tendencijos pasiskirsto įvairiai – gręžiamasi ir į įvairių krypčių ir laikotarpių rašytojus, pristatinėjant juos antologijose, tačiau kartu stengiamasi pristatyti ir pačius naujausius lietuvių literatūros kūrinius.

4. Grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą analizė

Grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą nepasižymi gausa. Be to, literatūros kritikos ir recenzijų beveik nėra, todėl analizuoti lietuvių literatūros vertimus į ispanų kalbą yra sunku. Nors ši kalba yra viena iš trijų labiausiai paplitusių pasaulyje, tačiau grožinė lietuvių literatūra savo vietos ispanakalbiuose kontekstuose vis dar neatrado – per 25-erius nepriklausomybės metus į ispanų kalbą išversta vos 16 grožinės lietuvių literatūros knygų. Dėl šios priežasties analizuojant grožinę lietuvių literatūrą nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų išverstą į ispanų kalbą, nėra reikalo skirstyti aptariamąjį laikotarpį į trumpesnius. Viską galima apžvelgti aprėpiant laikotarpį nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 2015-ųjų metų. Taigi kokios tendencijos ir bruožai vyrauja pristatinėjant lietuvių literatūrą, išverstą į ispanų kalbą?

4.1. Grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą 1990-2015 m.

Kaip jau minėta, nuo nepriklausomybės atkūrimo 1990-aisiais iki 2015-ųjų metų į ispanų kalbą išversta vos 15 grožinės lietuvių literatūros kūrinių. „Lietuvių grožinės literatūros vertimų į ispanų kalbą yra nedaug, verstinių tekstų skaitytojų skaičius nedidelis, o vertimus nagrinėjančių studijų – dar mažiau“³¹. Taigi žanrinio požiūriu išverstos knygos pasiskirsto taip: 5 prozos kūriniai, 3 poezijos knygos, 2 antologijos ir 5 knygelės vaikams.

Grožinės lietuvių literatūros kūrinius išverstus į ispanų kalbą galima apžvelgti pagal vertėjus. Viena svarbiausių vertėjų – Birutė Ciplijauskaitė, į ispanų kalbą išvertusi 4 knygas – šiuolaikinės lietuvių poezijos antologiją *Voces en el silencio: Poesía lituana contemporánea* („Balsai tyloje: šiuolaikinė lietuvių poezija“), Vidmantės Jasukaitytės *La milagrosa hierba en la raíz amarga* („Stebuklinga patvorių žolė“), Janinos Degutytės ir Birutės Pūkelevičiūtės poezijos rinkinį *Entre el sol y la desposesión* („Tarp saulės ir netekties“) ir Nijolės Miliauskaitės *Prohibido entrar* („Uždraustas įeiti kambarys“). Birutė Ciplijauskaitė yra pasaulyje garsi literatūrologė ir ispanistė, į ispanų kalbą išvertusi nemažai literatūros kūrinių, tiek knygų, tiek skelbusi grožinės lietuvių literatūros vertimų literatūros žurnaluose. Kita aktyvi grožinės lietuvių literatūros vertėja į ispanų kalbą – Vilniaus universiteto dėstytoja, vertimo teorijos ir kalbotyros specialistė ir vertėja Carmen Caro Dugo. Jos dėka ispanų kalba pasirodė tokie

³¹Carmen Caro Dugo, „Balio Sruogos „Dievų miško“ vertimai į ispanų kalbą: raiškos priemonės“, *Studies about languages*, 16, 2010, p. 56-63

lietuviški kūriniai kaip Kristijono Donelaičio poema „Metai“, antologija *El país del cristal: un acercamiento a la prosa lituana contemporánea* („Stiklo šalis: priartėjimas prie šiuolaikinės lietuvių prozos“), šiuo metu verčia Antano Baranausko „Anykščių šilelį“. Šios vertėjos, aktyviai verčiančios grožinę lietuvių literatūrą į ispanų kalbą, puikiai tarnauja lietuvių literatūros sklaidai ispanakalbiuose kontekstuose. Jeigu ne šios dvi vertėjos, grožinė lietuvių literatūra ispanų kalba beveik nebūtų verčiama.

Lietuvių rašyta proza į ispanų kalbą pradėta versti 1991-aisiais metais, kai Pilar Giralto Gorina išvertė Sauliaus Tomo Kondroto romaną „Žalčio žvilgsnis“. Vėliau, po dešimties metų buvo išverstas Vidmantės Jasukaitytės apysakų rinkinys „Stebuklinga patvorių žolė“, 2004-aisiais išverstas Icchoko Mero romanas „Lygiosios trunks akimirka“, 2008-aisiais metais pateiktas Balio Sruogos romano „Dievų miškas“ vertimas į ispanų kalbą, o 2012-aisiais – Romualdo Granausko knygos „Gyvenimas po klevu“ vertimas. Galima pastebėti, kad kiek aktyviau lietuvių proza į ispanų kalbą versta jau XXI a. – trys knygos išleistos po 2000-ųjų metų ir tik viena išleista anksčiau. Be to, dominuoja kanonui priklausantys klasikų ar pripažintų šiuolaikinių autorių kūriniai.

Temų ir stilistikos požiūriu į ispanų kalbą išverstose prozos knygose knygos dominuoja dvi tendencijos – istorinė, pristatoma Balio Sruogos ir Icchoko Mero kūrinuose. Romualdo Granausko apysaka „Gyvenimas po klevu“ – grožinės lietuvių literatūros, leistos cenzūros laikotarpiu, pavyzdys. Taip pat Vidmantės Jasukaitytės ir Sauliaus Tomo Kondroto knygose pristatoma lietuviško magiškojo realizmo srovė.

Nenuostabu, kad būtent magiškojo realizmo knygos verčiamos į ispanų kalbą, nes ši srovė yra neabejotinai svarbi ispanakalbių šalių literatūrai, visame pasaulyje garsūs ir pripažinti Lotynų Amerikos magiškojo realizmo srovės atstovai, tokie kaip Gabriel Garcia Marquez, Mario Vargas Llosa ir kiti. Taigi galima daryti išvadą, kad pristatant grožinės lietuvių literatūros magiškojo realizmo srovės atstovus ispanų kalba, taip bandoma pritraukti ispanakalbius skaitytojus skaityti ir domėtis grožine lietuvių literatūra.

Likusių neaptartų lietuvių prozos knygų, išverstų į ispanų kalbą, tema – istorinė atmintis. Balio Sruogos „Dievų miškas“, Romualdo Granausko „Gyvenimas po klevu“ ir Icchoko Mero „Lygiosios trunks akimirka“ yra knygos, kuriose kalbama apie istorinę totalitarizmo laikų patirtį ir apie kolektyvinę atmintį. Kaip jau minėta nagrinėjant grožinę lietuvių literatūrą, išverstą į anglų kalbą, šios temos lietuvių literatūroje dar ilgai išliks aktualios - istorinės tematikos knygos dažnai verčiamos į užsienio kalbas, taigi ispanų kalba nėra išimtis.

Kitas grožinės lietuvių literatūros išverstos į ispanų kalbą žanras – poezija. Nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 2015-ųjų metų išverstos 3 poezijos knygos: Birutė Ciplijauskaitė išvertė Janinos Degutytės ir Birutės Pūkelevičiūtės poezijos knygą *Entre el sol y la desposesión* („Tarp saulės ir netekties“) ir Nijolės Miliauskaitės knygą *Prohibido entrar* („Uždraustas įeiti kambarys“), 2013-aisiais metais vertėja Carmen Caro Dugo į ispanų kalbą išvertė Kristijono Donelaičio poemą *Las estaciones del año* („Metai“).

Išskirtinis dėmesys buvo skirtas Kristijono Donelaičio „Metų“ vertimui į ispanų kalbą. Ši poema ispanakalbiams skaitytojams pristatoma kaip gimusi „Rytprūsiuose, Apšvietos epochos metu ir užimanti labai svarbią vietą lietuvių literatūroje. Tai vienas žinomiausių kūrinių ir, nuo XIX a. pradžios, geriausiai pristatantis šios Baltijos šalies tautą ir literatūrą“³². Pasirinkimas versti šią poemą – neatsitiktinis, nes 2014-aisiais metais buvo minimas 300-asis šio rašytojo gimimo jubiliejus, todėl „Metų“ vertimai į užsienio kalbas šiais metais buvo skatinami, ispanų kalba buvo viena iš kalbų, į kurią būtent jubiliejaus proga poema ir buvo išversta.

Į ispanų kalbą išverstos dvi lietuvių literatūros antologijos, kurias išvertė jau minėtosios vertėjos: Birutė Ciplijauskaitė 1991-aisiais metais į ispanų kalbą išvertė šiuolaikinės lietuvių poezijos antologiją, o Carmen Caro Dugo 2008-aisiais metais ispanų kalba pristatė šiuolaikinės lietuvių prozos antologiją. Ispanakalbiams skaitytojams abejose antologijose pasirinkti pristatinėti šiuolaikiniai rašytojai, tačiau nepamirštama ir lietuviškosios lyrikos tradicijos. Carmen Caro Dugo išleistoje antologijoje, pristatomos rašytojos, kurių kūryba įvardijama kaip atskleidžianti „skirtingus lietuviškos buities, lietuviškų tipų atspindžius, ir kiekvienos autorės išraiškos būdas ir požiūris į pasakojamus įvykius skirtingi. Tokiu būdu išgaunama sugestyvi mozaika“³³. Taigi grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą antologijoje apima šiuolaikinę literatūrą.

Paskutinysis aptariamas grožinės lietuvių literatūros, nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 2015-ųjų metų, išverstos į ispanų kalbą žanras – knygos vaikams. Knygos į ispanų kalbą verstos nenuosekliai – pirmoji knyga vaikams išversta ir išleista 1998-aisiais metais, antroji – 2007-aisiais, trys knygos išleistos 2010-aisiais ir 2011-aisiais metais, todėl šie leidybos metai gali būti siejami su 2011-aisiais vykusia tarptautine Bolonijos vaikų knygų muge. Svarbu

³² Carmen Caro Dugo, „La traducción de los derivados diminutivos lituanos en las versiones inglesas y española de Las estaciones del año, de Kristijonas Donelaitis“, *Trans*, 19.2, 2015, p. 183-193 (autorės vertimas iš ispanų kalbos)

³³ Birutė Ciplijauskaitė, *Lietuvių moterų proza ispanų kalba* [interaktyvus] Prieiga per internetą <<http://www.tekstai.lt>> (žiūrėta 2016-05-17)

paminėti tai, kad visos knygos vaikams yra parašytos lietuvių rašytojo ir iliustruotojo, daug nuopelnų ir apdovanojimų pelniusio Kęstučio Kasparavičiaus. Šis rašytojas garsus visame pasaulyje, jo knygos vaikams pristatomos įvairiomis pasaulio kalbomis, todėl ispanų kalba, viena labiausiai paplitusių kalbų pasaulyje – ne išimtis.

Taigi išnagrinėjus ispanų kalba nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 2015-ųjų metų išleistą grožinę lietuvių literatūrą privalu pastebėti, kad vertimai į šią kalbą tebėra reti. Taip yra dėl ispanų kalbos specialistų ir vertėjų trūkumo, taip pat svarbu ir vietovė – kadangi didžioji dalis ispaniškai šnekančių pasaulio žmonių gyvena Pietų Amerikoje, šio žemyno skaitytojus sunkiau sudominti grožine lietuvių literatūra.

IŠVADOS

Grožinės lietuvių literatūros leidyba užsienio kalbomis po nepriklausomybės atkūrimo iki šių dienų tebėra palyginti nedidelio masto. Taip yra dėl to, kad būdama mažąja kalba, lietuvių kalba ir literatūra nesulaukė didelio dėmesio pasauliniuose kontekstuose. Didesnis suinteresuotumas yra versti ne iš, o į lietuvių kalbą.

Nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų į anglų kalbą buvo išverstos 105 grožinės lietuvių literatūros knygos. Vertimo tendencijos buvo įvairiausios. Nuo nepriklausomybės atkūrimo iki 1997-ųjų metų vertimų kiekiai buvo nedideli, daugiausiai išversta grožinės literatūros knygų istorine tematika. Per trejų metų laikotarpį nuo 1998-ųjų iki 2001-ųjų metų grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą situacija gerėjo – per trejus metus išversta žymiai daugiau knygų, pradėti versti šiuolaikiniai rašytojai. Geriausias ir produktyviausias grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą laikotarpis po nepriklausomybės atkūrimo – laikotarpis nuo 2002-ųjų iki 2011-ųjų metų. Šiuo laikotarpiu išversta net 60 grožinės literatūros kūrinių. Šiuo laikotarpiu daugiausiai versta šiuolaikinė lietuvių poezija, atsirado naujų literatūros žanrų vertimų į anglų kalbą. Akivaizdus grožinės literatūros vertimų į anglų kalbą padidėjimas vyko dėl aktyvaus Lietuvos dalyvavimo tarptautinėse knygų mugėse. Paskutinysis laikotarpis nuo 2012-ųjų iki 2015-ųjų – vėl ramesnis. Vertimų kiekiai sumažėjo, tačiau išryškėjo tendencija į anglų kalbą versti labiausiai pripažintus ir populiariausius tų metų grožinės lietuvių literatūros kūrinius.

Kaip bebūtų, vertimų kiekis, lyginant su anglakalbių skaitytojų kiekiu pasaulyje yra išties mažas. Taigi savaime aišku, kad grožinė lietuvių literatūra kol kas dar nesulaukė platesnio pripažinimo tarp angliškai skaitančių žmonių. Nors per visus nepriklausomybės metus buvo išversta daug įvairių žanrų, kalbėta temomis nuo istorinių tautos patirčių iki erotikos, anglų kalba pristatinėti tiek klasikiniai lietuvių literatūros kūriniai, tiek pastaraisiais metais populiarumo ir pripažinimo Lietuvoje susilaukusios knygos, tačiau savo vietos grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą nesurado.

Lietuvos kultūros instituto pastangomis anglų kalba stengiamasi leisti kuo daugiau leidinių, reprezentuojančių grožinę lietuvių literatūrą, vertėjai skatinami versti ir remiami finansiškai, tačiau vertimų į anglų kalbą kiekiai per dvidešimt penkerių metų laikotarpį stipriai nekito. Vertimų mastai iki XX amžiaus pradžios nebuvo dideli, vėliau išaugo dėl Lietuvos dalyvavimo tarptautinėse knygų mugėse, tačiau per pastaruosius trejus metus vėl matomas grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą sumažėjimas.

Grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą – visiškai nepopuliarūs, kritikos ir recenzijų ispanų kalba beveik nėra. Akivaizdu, jog lietuvių literatūros vertimas į ispanų kalbą niekada neišgyveno savo aukso amžiaus. Per dvidešimt penkerius metus išverta 15 knygų yra visiškai menkas kiekis palyginus su grožinės lietuvių literatūros mastais. Taigi lietuvių literatūra ispanų kalba kaip objektas vis dar yra sunkiai atpažįstamas. Taip yra dėl profesionalių vertėjų trūkumo ir dėl per mažai ispanų kalba pristatomų reprezentacinių grožinės lietuvių literatūros leidinių. Savaimė aišku, jog dėl šių priežasčių ispanakalbiai skaitytojai nėra dominami ir suinteresuoti grožine lietuvių literatūra.

Svarbiausia ir daugiausiai vilčių ateičiai teikianti grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą tendencija – neabejotinai profesionalūs ir kvalifikuoti vertėjai. Taigi nors lietuvių literatūros vertimų ispanų kalba nėra daug, jie yra atliekami profesionaliai, pasirenkamos versti didelę išliekamąją vertę turinčios ir puikai grožinę lietuvių literatūrą reprezentuojančios knygos. Bליeka tikėtis, kad tokių profesionalių vertėjų kaip Birutė Ciplijauskaitė ar Carmen Caro Dugo tik daugės ir grožinės lietuvių literatūros vertimų į ispanų kalbą mastai tik augs.

Taigi apžvelgus ir išanalizavus grožinės lietuvių literatūros vertimų į anglų ir ispanų kalbas situaciją nuo 1990-ųjų iki 2015-ųjų metų galima teigti, jog lietuvių literatūra dar nėra atradusi savo vietos šių dviejų kalbų kontekstuose. Norėtusi, kad grožinė literatūra pasiektų kitakalbių šalių kultūrinius kontekstus, tačiau šiuo atveju reikia ugdyti kuo daugiau profesionalių vertėjų, o taip pat vienas svarbiausių dalykų – kuo aktyviau skleisti idėją apie lietuvių literatūrą užsienio kalbomis ir taip sudominti kuo daugiau užsienio kalbomis kalbančių skaitytojų.

LITERATŪRA

Moksliniai šaltiniai:

1. „Kronika Nr. 3433“, *Literatūra ir menas*, 2013-03-28, Nr. 3433, prieiga per internetą <<http://literaturairmenas.lt/kronika/1435-kronika-nr-3433>> (žiūrėta 2016-05-16)
2. Ališanka, Eugenijus, „Editorial“, *Vilnius Review*, Nr. 19, 2006
3. Ališanka, Eugenijus, *City of Ash*, Jungtinės Amerikos Valstijos: Northwestern University Press, 2000, p. 77
4. Andriuškevičius, Alfonsas [ir kt.], *Social Change. Contemporary Lithuanian Literature*, Vilnius: International Cultural Programme Center, 2012, p. 155
5. Baliutytė, Elena, Kišūnaitė, Roma, Makselis Rasius, *Literary Lithuania*, Vilnius: UAB „INDIGO Print“, 2012, p. 44
6. Barauskaitė, Ugnė, Černiauskaitė Laura Sintija, Ivanauskaitė, Jurga, *No Men, No Cry: Contemporary Lithuanian Women's Prose*, Vilnius: International Culture Programme Centre, 2011, p. 272
7. Caro Dugo, Carmen, „Balio Sruogos „Dievų miško“ vertimai į ispanų kalbą: raiškos priemonės“, *Studies about languages*, 16, 2010, p. 56-63
8. Caro Dugo, Carmen, „La traducción de los derivados diminutivos lituanos en las versiones inglesas y española de Las estaciones del año, de Kristijonas Donelaitis“, *Trans*, 19.2, 2015, p. 183-193
9. Ciplijauskaitė, Birutė, *Lietuvių moterų proza ispanų kalba*, prieiga per internetą <<http://www.tekstai.lt/tekstu-naujienos/5430-birute-ciplijauskaite-lietuviu-moteru-proza-ispangu-kalba>> (žiūrėta 2016-05-17)
10. Evelinos Puzaitės „Tempo primo“, Prieiga per internetą <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-05-11-evelinos-puzaites-tempo-primo/12774>> (žiūrėta 2016-05-12)
11. Gailiūtė, Gabrielė, *Best books from Lithuania*, Vilnius: Pedro Ofsetas, 2013, p. 73
12. *How the Earth Carries Us*, Antologija, sudarytojas Marius Burokas [ir kt.], Vilnius: Pedro Ofsetas, 2015, p. 223
13. Keleras, Julius, *XL poems*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1998, p. 127
14. Kišūnaitė, Roma [ir kt.], *ILLUSTRARIUM. The best Lithuanian books for children: 2000-2010*, Vilnius: Kopa, 2000, p. 95

15. Kišūnaitė, Roma [ir kt.], *ILLUSTRARIUM. The best Lithuanian books for children: 2000-2010*, Vilnius: Kopa, 2000, p. 199
16. Kvietkauskas, Mindaugas, *Transitions of Lithuanian Postmodernism: Lithuanian Literature in the Post-Soviet Period*, Amsterdam and New York: Rodopi, 2011, p. 370
17. Lietuva – garbės viešnia tarptautinėse knygų mugėse, <http://www.lla.lt/lt/prospektai/lietuva_garbes_viesnia_tarptautinese_knygu_mugese> (žiūrėta 2016-05-17)
18. Pažūsis, Lionginas, *Kalba ir vertimas*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2014, p. 719
19. Sprindytė, Jūratė [ir kt.], *300 Baltic Writers: Estonia, Latvia, Lithuania*, Vilnius: Petro ofsetas, 2009, p. 387
20. Šukys, Julija, “Book review: The Dedalus Book of Lithuanian Literature”, *Lituanus*, Nr.3 – ruduo, 2014, prieiga per internetą: <http://www.lituanus.org/2014/14_3_06BRSamalavicius.html> (žiūrėta 2016-05-14)
21. Užgiris, Rimas “Introducing Six Young Lithuanian Poets: Ramunė Brundzaitė, Marius Burokas, Ilzė Butkutė, Benediktas Januševičius, Aušra Kaziliūnaitė, Donatas Petrošius“, *Lituanus*, Nr. 1 – pavasaris, 2014, prieiga per internetą: <http://www.lituanus.org/2014/14_1_01Uzgiris.html> (žiūrėta 2016-05-10)
22. Vaičekonienė, Jurgita, “Literary Translation in Anglo-American and Lithuanian Contexts (1990-2008)”, *Studies about languages*, 16, 2010, p. 64-70
23. Vaškelis, Bronius, „Folklore in Lithuanian Literature“, *Lituanus*, 36, 1990. Prieiga per internetą <http://www.lituanus.org/1990_4/90_4_06.htm> (žiūrėta 2016-05-17)

PRIEDAI**1 priedas****Atlikti grožinės lietuvių literatūros vertimai į anglų kalbą (1990-2015)**

NR.	METAI	AUTORIUS	KNYGOS PAVADINIMAS	VERTĖJAS	ŠALIS
1.	1991	Jonas Mekas	“I Had nowhere to go: Diares, 1944-1954”	-	JAV
2.	1992	Teksto autorius Dainius Juozėnas	“Gediminas’ dream”	-	Lietuva
3.	1992	Sudarytojas Vytautas F. Beliajus	“The evening song: a collection of Lithuanian folk tales, legends and fables”	Vytautas F. Beliajus	JAV
4.	1992	Almanachas	"Range of silence"	Vertėjų kolektyvas	-
5.	1992	Onutė Garbštienė	“Hell in ice”	Raimonda K. Bartuska	Lietuva
6.	1995	Antologija	“Four poets of Lithuania: Vytautas P. Bložė, Sigitas Geda, Nijolė Miliauskaitė, Kornelijus Platelis”	Jonas Zdanys	Lietuva
7.	1996	Jonas Mekas	“There is no Itaca: Idylls of Semeniškiai and Reminiscences”	Vyt Bakaitis	Lietuva
8.	1996	Balys Sruoga	“Forest of the gods”	Ašrinė Byla	Lietuva
9.	1996	Vaičiūnaitė Judita	“Fire put out by fire”	Viktoria Skrupskelis, Stiuart Frieibert	JAV
10.	1997	Skomantas	“The Captive”	Maria Almenas	Lietuva
11.	1997	Skomantas	“The fen wolf”	Maria Almenas	Lietuva
12.	1997	Tomas Venclova	“Winter dialogue”	Diana Senechal	JAV
13.	1997	Antologija	“Lithuania: in her own words : an anthology of contemporary Lithuanian writing”	Laima Sruoginis	Lietuva
14.	1998	Vytautas P. Bložė	“Smoke for nothing”	Jonas Zdanys	JAV
15.	1998	Julius Keleras	“XL poems”	Vyt Bakaitis	Lietuva
16.	1998	Skomantas	“Blood wedding”	Maria Almenas	Lietuva
17.	1998	Norbertas Vėlius	“Lithuanian etiological tales and legends”	Rita Dapkutė	Lietuva
18.	1998	Birutė Tiknevičiūtė	“Little green book”	Solveiga Skendenytė	Lietuva

19.	1998	Viktoras Petravičius	“Two Lithuanian fairy tales”	Alfonsas Laučka	Lietuva
20.	1999	Lidija Šimkutė	“Spaces of silence”	Lidija Šimkutė	Lietuva
21.	1999	Kornelijus Platelis	“Snare for the wind”	Jonas Zdanys	Lietuva
22.	1999	Alfonsas Nyka-Niliūnas	“The Theology of rain”	Jonas Zdanys	Lietuva
23.	1999	Tomas Venclova	“Forms of hope”	-	JAV
24.	1999	Skomantas	“The amber road”	Maria Almenas	Lietuva
25.	1999	Skomantas	“The blue raven”	Maria Almenas	Lietuva
26.	2000	Eugenijus Ališanka	“City of Ash”	Harvey L. Hix, autorius	JAV
27.	2000	Norbertas Vėlius (sudarytojas)	Lithuanian historical legends	Birutė Kiškytė	Lietuva
28.	2001	Liudvikas Jakimavičius	“Wooden”	Maria Almenas	Lietuva
29.	2001	Grigorijus Kanovičius	“Candles in the wind”	Aldona Matulytė	JAV
30.	2001	Antologija	“Voices of Lithuanian poetry”	Lionginas Pažūsis	Lietuva
31.	2002	Kornelijus Platelis	“@ the other poems”	Jonas Zdanys, Kerry Shawn Keys	Lietuva
32.	2002	Eugenijus Ališanka	“Poems”	Kerry Shawn Keys	Lietuva
33.	2002	Sigitas Geda	“Biopsy of Winter”	Kerry Shawn Keys with Judita Glauberson and Edgaras Platelis	Lietuva
34.	2002	Justinas Marcinkevičius	“Poems”	Lionginas Pažūsis	Lietuva
35.	2002	Marcelijus Martinaitis	“Poems”	Laima Sruogienė	Lietuva
36.	2002	Norbertas Vėlius (sudarytojas)	“Lithuanian mythological tales”	Birutė Kiškytė	Lietuva
37.	2002	Bernardas Brazdžionis	“Roads and Crossroads”	Živilė Gimbutas, Birutė Putrius-Serota, Jūra Avižienis, Algirdas Žolynas, Aušra Kubilius, Auksuolė Rubavičiūtė, Demi Jonaitis	JAV
38.	2002	Antanas A. Jonynas	“Inclusions in time”	Jonas Zdanys, Antanas Danielius, Craig Czury	Lietuva

39.	2002	Nijolė Miliauskaitė	“Silk”	Jonas Zdanys	Lietuva
40.	2002	Tomas Venclova	“Poems”	Laima Sruoginis	Lietuva
41.	2002	Antologija	“The Earth remains : an anthology of contemporary Lithuanian prose”	Laima Sruoginis	Lietuva
42.	2002	Birutė Tiknevičiūtė	“The treasures of the little apple tree”	Irena Žemaitaitienė	
43.	2002	Kęstutis Kasparavičius	“The bear family’s world tour Christmas”	-	JAV
44.	2002	Sigitas Parulskis	“Poems”	Laima Sruoginis	Lietuva
45.	2002	Jonas Mekas	“Lithuanian Post-samizdat – Set of poetry Chapbooks “Frankfurt Chapbooks”	Laima Sruoginis	Lietuva
46.	2002	Antologija	“Six Young Lithuanian poets”	Kerry Shawn Keys	Lietuva
47.	2003	Juozas Grušys-Žilvinis	“In the light of lyre”	Alvyda Kairytė	Lietuva
48.	2003	Giedrius Mickūnas	“Thirty seven”	Giedrius Mickūnas	Lietuva
49.	2003	Janina Degutytė	“Poems”	M. G. Slavėnas	Lietuva
50.	2003	Jūratė Račinskaitė	“Little witch' sorcery... “	-	Lietuva
51.	2003	Aldona Gricienė	“God won't scold : short stories for children”	-	Lietuva
52.	2004	Kornelijus Platelis	“Zones”	Jonas Zdanys, Kerry Shawn Keys	JAV
53.	2004	Vytautas Martinkus	“Essays”	Antanas Danielius, Darius James Ross, Joseph Everatt	Lietuva
54.	2004	Šarūnas Sauka, Gintarė Adomaitytė	“Mikie's day”	-	Lietuva
55.	2005	Vytautas P. Bložė	“Emptiness”	Jonas Zdanys	JAV
56.	2005	Marius Ivaškevičius	“Close city”	Laima Sruoginis	Lietuva
57.	2005	Jonas Jackevičius	“The yellow insect”	Judita Gliauberzonaitė, Kerry Shawn Keys	Lietuva
58.	2005	Jonas Mekas	“Conversations, letters, notes, misc, pieces, etc.”	-	Lietuva
59.	2005	Sigitas Parulskis	“Selene’s Hole”	Aušra Simanavičiūtė	Prancūzija
60.	2005	Sigitas Parulskis	“The towers turn red”	Liz O’Donoghue	Airija
61.	2005	Vytautas Rada	“Wishes flotilla”	-	Lietuva
62.	2006	Jonas Ivanauskas	“Eyes reach the sky”	Ieva Akstinavičiūtė	Lietuva
63.	2006	Artūras A. Skučas	“The roading”	Vilūnė Kaknevičiūtė, Tadas Klimas	Lietuva

64.	2006	Dovilė Zelčiūtė	“Stations”	Mykolė Lukošienė	Lietuva
65.	2006	-	“Eglė, queen of the grass snakes : Lithuanian fairy tale”	Meilė Bungardaitė	Lietuva
66.	2006	Vilma Strupienė	“How a hamster learned to speak”	-	Lietuva
67.	2007	Antanas A. Jonynas	“The Hill”	Yuval Lirov	JAV
68.	2007	Jonas Jackevičius	“A bug in the brain”	Judita Gliauberzonaitė, Kerry Shawn Keys	Lietuva
69.	2007	Vytautas Kusas	“Under the sign of amber”	Regina Šeškuvienė	Lietuva
70.	2007	Vanda Juknaitė	“My voices betrays me”	Laima Sruoginis	JAV
71.	2007	Jonas Mekas	“Idylls of Semeniskiai”	Adolfas Mekas	JAV
72.	2007		“Folk tales from Lithuania”	Medeinė Tribinevičius	
73.	2008	Tomas Venclova	“The Junction”	Ellen Hinsey, Constantine Rusanov, Diana Senechal	Didžioji Britanija
74.	2008	Paulius Juodišius	“Magic plum”	Laima Sruoginis	Lietuva
75.	2008	Romualda Brastavičienė	“The white lily: Lithuanian tales”	Albina Strunga	Lietuva
76.	2008	Edis Jurčys, Elvyra Kučinskaitė	“Silence of the crane feathers”	Gabrielė Gailiūtė	Lietuva
77.	2008	Antologija	“Six Lithuanian Poets”	Eugenijus Ališanka	Didžioji Britanija
78.	2009	Marcelijus Martinaitis	“K.B.:the suspect”	Laima Vincė	JAV
79.	2009	Vytautas Kaziela	“Life and unbelief”	Kerry Shawn Keys	Lietuva
80.	2009	Marius Macevičius	“Goodbye, my love”	Jayde Will	Lietuva
81.	2009	Evelina Puzaitė	“Tempo primo: maksimos ir istorijos”	Reda Stabinskienė	Lietuva
82.	2009	Ričardas Gavelis	“Vilnius poker”	Elizabeth Novickas	JAV
83.	2010	Jurga Ivanauskaitė	“108 moons”	Paul Perry, Rūta Suchodolskytė	Airija
84.	2010	Kazys Boruta	“Whitehorn's windmill, or, The unusual events once upon a time in the land of Paudruvė”	Elizabeth Novickas	Vengrija
85.	2010	Agnė Žagrakalytė	“Artistic cloning”	Jonas Zdanys	JAV
86.	2011	Laurynas Katkus	“Bootleg Copy”	Kerry Shawn Keys	JAV
87.	2011	Eugenijus Ališanka	“From unwritten stories”	Harvey L. Hix	Lietuva

88.	2011	Gintautas Labanauskas	“Love – God or drug?”	Ieva Mažutytė	Lietuva
89.	2011	Marcelijus Martinaitis	“The ballads of Kukutis”	Laima Vincė	Didžioji Britanija
90.	2011	Rinktinė	“No men, no cry : contemporary Lithuanian women's prose”	Žydrūnė Kolevskaitė	Lietuva
91.	2011	Rinktinė	“Sex, Lithuanian style : prose and poetry”	Jūra Avižienis	Lietuva
92.	2012	Antologija	“Social change : contemporary Lithuanian literature”	Vytautas Bakaitis, Romas Kinka, Elizabeth Novickas, Medeinė Tribinevičius, Jayde Will	Lietuva
93.	2013	Rasa Aškinytė	“The Easiest”	-	Lietuva
94.	2013	Andrius Tapinas	“Hour of the Wolf”	Andrius Tapinas	-
95.	2013	Marius Glinskas	“Delčia virš deltos”	Vida Bersėnienė	Lietuva
96.	2013	Antologija	“The Dedalus book of Lithuanian literature”	Almantas Samalavičius	Lietuva
97.	2013	Giedra Radvilavičiūtė	“Those whom I would like to meet again”	Elizabeth Novickas	JAV
98.	2013	Leonidas Donskis	“A small map of experience: reflections & aphorisms”	Karla Gruodis	Didžioji Britanija
99.	2014	Vytenis Rožukas	“XX c. top”	-	JAV
100.	2014	Antologija	“Books from Lithuania : fiction and memoir”	Jūratė Čerškutė, Violeta Kelertas	Lietuva
101.	2015	Kristina Sabaliauskaitė	“Vilnius = Wilno = ענליין : three short stories”	Romas Kinka	Lietuva
102.	2015	Eligija Volodkevičiūtė	“The grains of Miracha, the mouse and their friend the cat : a novel for children”	Albina Strunga	Lietuva
103.	2015	-	“Lithuanian magical fairy tales”	Bronislava Kerbedytė	Lietuva
104.	2015	Antologija	“A garland of Lithuanian poetry”	Lionginas Pažūsis	Lietuva
105.	2015	Justinas Sajauskas	“Unforgettable names of Lithuania: novel of miniatures”	Neringa Sajatauskaitė-Juknevičienė	Lietuva

Atlikti grožinės lietuvių literatūros vertimai į ispanų kalbą (1990-2015)

NR.	METAI	AUTORIUS	KNYGOS PAVADINIMAS	VERTĖJAS	ŠALIS
1.	1991	Antologija	“Voces en el silencio: Poesía lituana contemporánea”	Birutė Cipliauskaitė	Ispanija
2.	1992	Saulius Tomas Kondrotas	“El ojo de la serpiente”	Pilar Giralt Gorina	Ispanija
3.	1998	Kęstutis Kasparavičius	“Navidad en familia”	-	Meksika
4.	2001	Vidmantė Jasukaitytė	“La milagrosa hierba en la raíz amarga”	Birutė Cipliauskaitė	Ispanija
5.	2002	J. Degutytė, B. Pūkelevičiūtė	“Entre el sol y la desposesión”	Birutė Cipliauskaitė	Ispanija
6.	2003	Nijolė Miliauskaitė	“Prohibido entrar”	Birutė Cipliauskaitė	Ispanija
7.	2004	Ichokas Meras	“Tablas por segundos”	Macarena Gonzalez	Ispanija
8.	2007	Kęstutis Kasparavičius	“Las cosas que pasan cada día”	-	Ispanija
9.	2008	Balys Sruoga	“El bosque de los Dioses”	Akvilė Galvosaitė, Bautista Serigos	Argentina
10.	2008	Antologija	“El país del cristal: un acercamiento a la prosa lituana contemporánea”	Carmen Caro Dugo	Ispanija
11.	2010	Kęstutis Kasparavičius	“Cosas que a veces pasan”	-	Ispanija
12.	2010	Kęstutis Kasparavičius	“El cuadro desaparecido”	-	Ispanija
13.	2011	Kęstutis Kasparavičius	“Zanaforius el grande”	Margarita Santos Cuesta	Meksika
14.	2012	Romualdas Granauskas	“La vida bajo el arco”	Akvilė Galvosaitė, Bautista Serigos	Argentina
15.	2013	Kristijonas Donelaitis	“Las estaciones del año”	Carmen Caro Dugo	Ispanija